

PARDUBICKÝ KRAJ

**Strategie romské integrace Pardubického
kraje 2021-2026**

Seznam zkratek

APK	Asistent prevence kriminality
COVID-19	Virové onemocnění, v ČR od roku 2020
CS	Cílová skupina
DPC	Dům na půl cesty
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
CCV Pk	Centrum celoživotního vzdělání Pardubického kraje
ČR	Česká republika
KrÚ Pk	Krajský úřad Pardubického kraje
MAS SKCH	Místní akční skupina Skutečsko, Košumbersko a Chrasteko
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠ	Mateřská škola
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NDC	Nízkoprahové denní centrum
NPIČR	Národní pedagogický institut České republiky
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
OSV KrÚ Pk	Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Pardubického kraje
OŠ KrÚ Pk	Odbor školství Krajského úřadu Pardubického kraje
Pk	Pardubický kraj
PPP	Pokyn policejního prezidenta

PS	Pracovní skupina
RPk	Rada Pardubického kraje
SAS	Sociálně aktivizační služba
SD	Stýčný důstojník pro menšiny
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
UP	Úřad práce
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
VOŠ	Vyšší odborná škola
CCV Pk	Centrum celoživotního vzdělávání Pardubického kraje
ZŠ	Základní škola

Obsah

1. Úvod	5
2. Základní charakteristika kraje.....	7
3. Charakteristika cílové skupiny.....	8
3.1. Aktuální původ Romů na území ČR.....	8
4. Specifika sociálně vyloučených lokalit a integrace v Pardubickém kraji	9
4.1. Sociální vyloučení	10
4.2. Sociálně vyloučené lokality	10
4.3. Sociální začleňování.....	12
5. Institucionální zajištění a multidisciplinární spolupráce v oblasti integrace.....	13
6. Bydlení Romů v Pardubickém kraji.....	22
7. Vzdělávání romských žáků	27
7.1. Problémy s trvalým bydlištěm při přijímání předškoláků a školáků.....	29
7.2. Krize spojená s pandemií COVID-19 ve vzdělávání	29
7.3. Finanční podpora romských žáků a studentů.....	30
7.4. Nerovnost a vyloučení dětí ze vzdělání.....	30
8. Zaměstnanost a dluhová problematika u Romů.....	32
9. Zdraví, prevence onemocnění a závislosti	34
10. Trávení volného času Romů	35
11. Specifika života Romů.....	35
12. Občanské vzdělávání Romů	37
13. Financování, dotační programy	38
14. Identifikované problémy, cíle a navrhovaná opatření.....	42
15. Seznam použité literatury a elektronických zdrojů.....	55
16. Přílohy	57
16.1. Historie Romů.....	57
16.2. Kontakty	64

1. Úvod

Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 je v pořadí druhým dokumentem, kterým Pardubický kraj definuje svoje priority a cíle při řešení problematiky integrace Romů na svém území. Strategie vychází ze dvou strategických dokumentů. Tím prvním je Strategie integrace příslušníků sociálně vyloučených romských lokalit v Pardubickém kraji 2016 – 2020, která byla iniciována vznikem celostátní Strategie romské integrace platné do roku 2020 (doba realizace 2015 – 2020) a Analýzou sociálně vyloučených lokalit v ČR.

Druhým dokumentem je národní Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021 – 2030, která si klade za cíl posilovat rovné a spravedlivé zacházení a zachování národnostní identity Romů. Tím hlavním cílem je aktivní participace Romů v oblasti občanské, socioekonomické, politické a kulturní. Tvorbu a implementaci národního dokumentu koordinuje Úřad vlády České republiky, Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, Odbor lidských práv a ochrana menšin. Strategie cílí na obrát negativních trendů ve vývoji situace Romů v České republice, a to především v oblastech vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti a zdraví. Má urychlit změny vedoucí k odstranění rozdílu mezi situací značné části Romů a většinové populace, zajistit ochranu Romů před diskriminací, anticiganismem a povzbudit emancipaci Romů, včetně rozvoje romského jazyka a kultury. Součástí strategie na národní úrovni je navázání na unijní dokumenty a propojení s realizací společných politik na úrovni EU. Výchozím dokumentem předcházející strategie bylo Doporučení Rady o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech ze dne 9. 12. 2013, který se stal klíčovým pro rozvoj vnitrostátních i unijních nástrojů integrace Romů.¹

Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 klade důraz na eliminaci sociálního vyloučení, diskriminačního chování a sociokulturní rozdílnosti. „Strategie“ obecně popisuje Pardubický kraj, jeho geografickou polohu, charakteristiku cílové skupiny a vysvětluje pojem integrace. Poté se věnuje historii a kultuře Romů, institucionálnímu zajištění v oblasti romské integrace od národní úrovně až po neziskový sektor s lokální působností. Další kapitoly vysvětlují problematiku bydlení pro sociálně znevýhodněné Romy v kraji, popisují sociální vyloučení včetně sociálně vyloučených lokalit a věnují se problematice vzdělávání romských žáků a studentů. Poslední část strategie identifikuje problematická témata, stanovuje cíle a navrhuje opatření k řešení vytyčených problémů.

¹ STRATEGIE ROVNOSTI, ZAČLENĚNÍ A PARTICIPACE ROMŮ 2021 – 2030. Úřad vlády České republiky, Odbor lidských práv a ochrany menšin. 2020. Vláda České republiky.

Cílem strategie je realizovat opatření, která povedou ke zlepšení životní situace Romů na území Pardubického kraje. Na vzniku strategie se podílela pracovní skupina složená ze zástupců nestátních neziskových organizací, romských poradců, zástupců Regionálního centra podpory zdraví a zástupců odboru školství a odboru sociálních věcí Pardubického kraje. Pracovní skupina se bude pravidelně scházet k realizaci plnění cílů, opatření a následným revizím plánů.

Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 byla schválena dne 21. 9. 2021 Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením Z/131/21.

2. Základní charakteristika kraje

Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Sousedícími kraji jsou Středočeský, Královéhradecký, Olomoucký, Jihomoravský a Vysočina. Spolu s krajem Královéhradeckým a Libereckým tvoří oblast soudržnosti Severovýchod. Rozloha Pardubického kraje činí 4 519 Km², což ho řadí na 5. nejmenší kraj v ČR. Je tvořen 4 okresy (Chrudim, Pardubice, Svitavy, Ústí nad Orlicí) s celkovým počtem obcí 451. Nachází se v něm 15 obcí s rozšířenou působností, 11 obcí s pověřeným obecním úřadem a celkový počet měst 32. Počet obyvatel k 31. 12. 2020 byl 522 856. Z toho jednotlivé okresy jsou zastoupeny počtem obyvatel následovně: Chrudim 104 613, Pardubice 175 441, Svitavy 104 333, Ústí nad Orlicí 138 275. Krajským městem je Statutární město Pardubice. Data za roky 2018, 2019 jsou čerpána z údajů Českého statistického úřadu.

V kraji se nachází mnoho výrobních podniků, zajišťující práci široké populaci. Nezaměstnanost v kraji byla k 30. 4. 2021 na úrovni 2,77%. To je nejnižší % ze všech krajů.² Pardubický kraj nabízí řadu možností trávení volného času. V létě je možnost využít množství přírodního i umělého koupání, letních kin, rozhleden, navštívit hrady a zámky, v zimě ski areály. V kraji je rovněž rozšířen chov koní, možnosti pěší i cykloturistiky. Je však důležité uvědomit si, že zmíněné možnosti trávení volného času nejsou dostupné pro všechny občany, ať už z důvodu nedostatku financí nebo dalších bariér.

Mapa Pardubické kraje rozděleného podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností³

² Český statistický úřad. [online]. Dostupné z [www: <https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje>](https://www.czso.cz/csu/xc/mapa-podil-kraje).

³ Tamtéž. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/xr/redakce.nsf/i/mapy_spravnich_obvodu_orp_a_pou_pardubickeho_kraje>](http://www.czso.cz/xr/redakce.nsf/i/mapy_spravnich_obvodu_orp_a_pou_pardubickeho_kraje).

3. Charakteristika cílové skupiny

Dle odborných odhadů je na území Pardubického kraje k 31. 12. 2020 něco málo přes 6 tisíc Romů. Počty vychází z odhadů sociálních pracovníků obcí. Dle posledního sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 se k romské národnosti hlásilo 5135 Romů⁴ na celém území České republiky. Z toho vyplývá, že údaje o počtu jsou stále nepřesné. Velká část Romů se ke své národnosti nehlásí z mnoha důvodů. Mohou jimi být strach hlásit se k romství, neporozumění v dotazníkovém šetření při posledním sčítání lidu, domů a bytů, nepřirázování sama sebe k romské národnosti, atp.

Tato strategie je ponejvíce zaměřena na Romy, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci, nebo se v ní ocitnout mohou, žijí v sociálně vyloučených lokalitách a jsou ohroženi mnoha faktory (dluhy, nezaměstnanost, nevyhovující bydlení, životní styl, špatný zdravotní stav, záškoláctví, a jiné). Ve svém životě potřebují pomoc, aby mohli své potíže zvládnout a překonat je. Strategie se zaměřuje také na důležitou součást života Romů a tím je romská kultura a jejich zapojení do života většinové společnosti.

3.1. Aktuální původ Romů na území ČR

Nejpočetněji jsou u nás zastoupeni slovenští Romové, kterých je odhadem 80 %, poté jsou to maďarští Romové s cca 10 % a Olašští Romové s 10 %. Čeští Romové a Sintové byli za 2. světové války téměř vyvražděni, vrátilo se kolem 500 osob. Slovenští Romové se po 2. světové válce stěhovali za prací, která na území dnešního Slovenska příliš nebyla, zato na území dnešní České republiky bylo naopak práce dostatek. Maďarští Romové přichází do České republiky za prací stále. Olašští Romové přišli z území Rumunska převážně jako kočovníci. V dnešní době jsou usazeni, ale zachovávají si své tradice, jazyk a tvoří uzavřenou část romské komunity. Přetrvávajícím trendem je migrace Romů ze zmíněných zemí za prací a rodinou.

V rámci přehledu informací o počtu obyvatel Pardubického kraje a počtu romských obyvatel v jednotlivých ORP jsou přidány dvě přehledné tabulky. První se zabývá porovnáním počtu obyvatel Pardubického kraje s celým územím ČR. Druhá ukazuje srovnání počtu obyvatel v kraji s počtem romských obyvatel v kraji.

⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo podle národnosti, pohlaví a podle věku. [online] Dostupné [www: <http://www.czso.cz/sta/2000013/CR/SPCR152.pdf>](http://www.czso.cz/sta/2000013/CR/SPCR152.pdf).

Tabulka č. 1 Srovnání počtu obyvatel v ORP a počtu Romů v ORP

Název ORP	Počet obyvatel v daném ORP k 1.1.2020 ⁵	Počet Romů v daném ORP k 1.1.2021 ⁶	Počet sociálně vyloučených Romů v daném ORP k 31.12.2020 ⁷
Česká Třebová	17 969	1 000	810
Hlinsko	21 017	250	20
Holice	17 910	160	0
Chrudim	83 596	1 000	300
Králíky	8 676	123	15
Lanškroun	23 140	120	48
Litomyšl	27 205	200	0
Moravská Třebová	26 138	535	0
Pardubice	131 691	980	370
Polička	19 611	100	0
Přelouč	25 840	300	150
Svitavy	31 379	400	100
Ústí nad Orlicí	26 573	200	100
Vysoké Mýto	32 454	434	300
Žamberk	29 463	250	0
Celkem Pk	522 662	6 052	2 213

4. Specifika sociálně vyloučených lokalit a integrace v Pardubickém kraji

⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet obyvatel v obcích. [online] Dostupné www:

<<https://www.czso.cz/documents/10180/121739326/1300722002.pdf/ae54b9c-afaf-4d58-8532-270d3fa4d40d?version=1.1>>.

⁶ Kvalifikované odhady romských poradců v jednotlivých Obcích s rozšířenou působností.

⁷ Tamtéž.

4.1. Sociální vyloučení

Sociální vyloučení je odraz nerovného přístupu k zaměstnání, zdravotní péči, vzdělávání, bydlení, sociální ochraně a stigmatizace. Podle zákona o sociálních službách (č. 108/2006 Sb.) je sociální vyloučení definováno jako vyčlenění osob mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace. Jde především o důsledek chudoby, nízkých příjmů, diskriminace, nízkého vzdělání a špatného zacházení. Projevem sociálního vyloučení se rozumí dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obce, nízká kvalifikace, rozpad rodin, špatný zdravotní stav, ztráta sebeúcty. Při sociálním vyloučení hrozí riziko přijímání specifických hodnot a norem, zaměřených na život „tady a teď“. Dalšími riziky je pocit bezmoci a nemožnosti ovlivnit svůj vlastní život, neschopnost plánovat budoucnost, pocit beznaděje. Nelze chápat, že sociálně vyloučení jsou pouze Romové, to by bylo chybné a zavádějící.

Sociálně vyloučené osoby zažívají ztížený vstup na trh práce, ztížený přístup ke kvalitnímu bydlení, mají nízké vzdělání, trpí zhoršeným zdravím, mají nižší přístup ke kulturnímu a sociálnímu vyžití a vedou rizikový způsob života. V přístupu k bydlení se potýkají s diskriminací ze strany pronajímatelů. Častým problémem obyvatel v SVL jsou finance (dluhy, exekuce, finanční gramotnost obecně), závislosti na tabákových výrobcích, užívání marihuany, nezdravý životní styl a brzké těhotenství (pod hranici plnoletosti, či těsně po ní). Lidé sociálně vyloučení jsou vůči zbytku společnosti vyloučení na okraj společnosti.

Míru sociálního vyloučení měří Agentura pro sociální začleňování, která v rámci projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování* vyvinula nástroj, který obsahuje ukazatele různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje zjistit rozsah sociálního vyloučení. Tímto nástrojem je Index sociálního vyloučení.⁸

4.2. Sociálně vyloučené lokality

Dle obecné definice je sociálně vyloučená lokalita prostor, dům, byt, kde je četnější počet obyvatel splňující definici sociálního vyloučení. Sociálně vyloučená lokalita splňuje tato kritéria: nevyhovující bydlení, bydlení velkého počtu lidí v jednom bytě či pokoji, který neodpovídá kapacitě, prostorové vyloučení, vysoká nezaměstnanost, zadluženost, nelegální

⁸ Agentura pro sociální začleňování. *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. [online] Dostupné z [www: https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemi/](https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-pro-posouzeni-miry-a-rozsahu-socialniho-vyloucení-v-uzemi/).

práce, závislost na sociálních dávkách, nízká úroveň vzdělání, špatný zdravotní stav. Nemusí být vždy zastoupeny všechna vyjmenovaná kritéria.

4.2.1. Sociálně vyloučené lokality v Pardubickém kraji

Trendem posledních let je stěhování osob ohrožených sociálním vyloučením do menších obcí a lokalit. Je to především z důvodu dostupnosti levného bydlení. Tím vznikají „nové“ typy vyloučených lokalit čítající menší počet obyvatel. Ty se často vztahují na konkrétní bytový dům či několik domů, ubytovnu.

V Pardubickém kraji v kontextu výše uvedených kritérií se nachází 25 sociálně vyloučených romských lokalit, které se proměňují. **Ty největší a dlouhodobě se nacházejí na Chrudimsku, Vysokomýtsku, v České Třebové a Pardubicích. Větší počet Romů ohrožených sociálním vyloučením se nachází rovněž v Moravské Třebové a Svitavách.**

Dne 27. 5. 2015 společnost GAC spol. s.r.o. zveřejnila Analýzu sociálně vyloučených lokalit v ČR.⁹ Na základě tohoto výzkumu byl zjišťován počet SVL v jednotlivých krajích.

Česká Třebová má na svém území, v ulici Semanínská největší sociálně vyloučenou lokalitu v kraji. K 31. 12. 2020 zde žilo přes 810 obyvatel. Ve Vysokém Mýtě se nachází tři sociálně vyloučené lokality, kdy největší z nich je v ulici Husova, která čítala k 31. 12. 2020 přes 191 obyvatel. V Pardubicích jsou identifikovány dvě sociálně vyloučené lokality, a to městská ubytovna v ulici Češkova s 250 obyvateli a bytový dům v ulici Husova, v kterém žije 120 obyvatel. Na Chrudimsku se nachází více sociálně vyloučených lokalit. V Chrudimi byl počet obyvatel sociálně vyloučených lokalit k 31. 12. 2020 (ubytovna U Krkavce, městská ubytovna, bytový dům v blízkosti nádraží a další menší lokality) 105 obyvatel, na ubytovně v Čankovicích 50, v obci Chrast přes 70 obyvatelstva. Vysoký počet romských obyvatel vykazujících znaky sociálního vyloučení je i v obci Luže. Ve Svitavách bylo k 31. 12. 2020 přes 80 osob, v Moravské Třebové přes 50.

Obyvatelé těchto lokalit se potýkají hlavně s nedostatkem financí, s tím je spojena problematika dluhů a exekucí, dále špatnou úroveň bydlení (často nevyhovující ubytovny, nízko metrážní byty pro početné rodiny, pronájmy rodinných domů ve špatném hygienickém stavu, přechodný typ bydlení v azylových domech, vysoké ceny nájemného za neodpovídající kvalitu, prostory a místa nepříliš vhodná k výchově dětí). Romové se potýkají s nízkým vzděláním (často úplná negramotnost starších dospělých, ukončené vzdělání v 6.

9 Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice. [online] Dostupné z [www: https://www.esfcr.cz/mapa/](https://www.esfcr.cz/mapa/).

či 7. třídě ZŠ a tedy nesplněné dokončení základního vzdělání), závislostmi (tabákové výrobky, alkohol, u dětí marihuana, látkové závislosti, výherní automaty/sázky, sociální sítě) a nezaměstnaností či prací „na černo“. V sociálně vyloučených lokalitách, k 31. 12. 2020, žije v Pardubickém kraji přes 2300 obyvatel. Ne všichni obyvatelé sociálně vyloučené lokality jsou Romové, ale tvoří převážnou část.

Tabulka č. 2 Počet sociálně vyloučených lokalit na počet v nich žijících obyvatel v kraji

Počet ORP	Počet ORP v nichž se vyskytují SVL	Počet SVL v kraji	Počet SVL, kde žije procento Romů	Počet obyvatel SVL	Počet obyvatel SVL, kde žijí Romové
15	7	30	25	2300	2037

4.3. Sociální začleňování

Ministerstvo práce a sociálních věcí je ústředním orgánem státní správy, který realizuje opatření v oblasti sociálního začleňování. Cílem je boj s chudobou a zabraňování sociálnímu vyloučení.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách definuje sociální začleňování jako boj s chudobou a zabraňování sociálnímu vyloučení. Je to proces, který zajišťuje dosáhnout příležitostí a možností osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti. Mezi obecné cíle se řadí zajištění účasti v zaměstnání a rovného přístupu, prevence rizika sociálního vyloučení, pomoc a mobilizace.¹⁰

V roce 2021 vešla v platnost Strategie sociálního začleňování 2021 – 2023 jako národní dokument ČR zastřešující oblasti významné pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených. Materiál se zaměřuje na oblast boje s chudobou a sociálním vyloučením, stanovuje důležitá témata sociálního začleňování a jeho financování.¹¹

¹⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální začleňování*. [online]. Dostupné z www: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>.

¹¹ Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030. [online]. Dostupné z www: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Strategie+soci%C3%A1ln%C3%ADho+za%C4%8Dle%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD+2021-2030.pdf/fdf1647d-ebf7-efe3-e797-efcf865cb171>.

Sociálním začleňováním se v České republice zabývá Ministerstvo pro místní rozvoj prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování. Ta funguje od roku 2008 jako vládní nástroj podpory obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení. Více o agentuře v kapitole Institucionální zajištění a multidisciplinární spolupráce.

4.3.1. Integrace

Integrací se rozumí začlenění, zapojení, nebo vmísení skupin, či jednotlivců do většinové společnosti nebo větší skupiny lidí. Snahou integrace je zastavení segregace, porozumění a akceptace skupiny, či jednotlivců, kteří se odlišují.¹² Integrace je proces přibližování menšinové skupiny většinové.

Romští občané jsou příslušníci národnostní menšiny s plnými právy a povinnostmi českých občanů. Antidiskriminační zákon stanovuje rovné zacházení bez ohledu na rasu, či etnický původ. Ti, kteří používají romský jazyk jako mateřský, mají právo na vzdělávání, informace, úřední styk, volební informace a jednání se soudy ve svém mateřském jazyce. V krajích jsou zřizovány výbory pro národnostní menšiny, centrální je Rada vlády pro národnostní menšiny, která zajišťuje politickou prezentaci. V roce 1990 získala Romská občanská iniciativa několik křesel v parlamentu, ale v současnosti se příliš Romů v politickém životě neangažuje, stejně jako jich málo využívá svého práva volit nebo se hlásí k romské národnosti.

V Pardubickém kraji je realizováno sociální začleňování a integrace na mnoha úrovních. Obce vytváří dokumenty, které se vztahují k integraci romské menšiny. Jsou jimi místní plány a koncepce, komunitní plány a další strategické materiály. Stejně tak nestátní neziskové organizace poskytují služby a vytváří podmínky k tomu, aby docházelo k sociálnímu začleňování a integraci romské menšiny.

5. Institucionální zajištění a multidisciplinární spolupráce v oblasti integrace

Na území Pardubického kraje poskytují své služby poskytovatelé sociálních služeb, kteří se zaměřují na podporu romské komunity, ale i další instituce, vztahující se k romské minoritě.

¹² ČADOVÁ, Eva. Integrace – Jiná cesta II. *Integrace ve školní TV*. Sborník příspěvků ze semináře. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2008. ISBN 978-80-244-2029-5.

Rada vlády pro záležitosti Romské menšiny

Je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády v oblasti romské integrace. Systémově napomáhá integraci Romů do společnosti, zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů. Činnost Rady zajišťuje kancelář, která je organizační součástí Úřadu vlády České republiky. Klíčovým dokumentem je Strategie romské integrace a Zpráva o stavu romské menšiny v České republice, která je předkládána každoročně vládě na vědomí.¹³

Agentura pro sociální začleňování

Agentura je nástrojem Vlády ČR, podporuje nadresortní přístup a propojování působení veřejné správy a neziskového sektoru. Pomáhá obcím a městům při mapování a poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při nastavování dlouhodobějších procesů a jejich řešení. Taktéž pomáhá při získávání financí na tyto postupy. Při své činnosti propojuje místní obce, města, úřady, neziskové organizace, školy, Úřad práce, zaměstnavatele, PČR a veřejnost tak, aby při sociálním začleňování spolupracovali.¹⁴

V Pardubickém kraji Agentura působí k 1. 8. 2021 ve městě Moravská Třebová, kde podporuje projekt zaměřený na předcházení sociálního vyloučení a bezdomovectví. Moravská Třebová zahájila spolupráci s Agenturou v prosinci roku 2017 formou vzdálené dílčí podpory v oblasti bydlení. Na jaře 2019 přešla spolupráce do režimu Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Na podzim téhož roku byl schválen Strategický plán sociálního začleňování v Moravské Třebové pro roky 2019–2022. Od roku 2020 je zahájen projekt zaměřený na nastavení komunitní práce v Moravské Třebové. V rámci tohoto projektu byla vybudována klubovna, na které se podílela romská menšina žijící v Moravské Třebové. Cílem projektu je nastavení integrace sociálně vyloučených osob a zkvalitnění sociální práce na obci. Dílčím cílem projektu je vytvoření pozice domovníka jakožto prostředníka mezi cílovou skupinou a zástupci obce.

Krajský koordinátor pro romské záležitosti

13 VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Rada vlády pro záležitosti romské menšiny [online]. 2021. Dostupné z [www: < https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/ >](https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/).

14 Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z [www: < https://www.socialni-zaclenovani.cz/o-nas/ >](https://www.socialni-zaclenovani.cz/o-nas/).

Pozice Krajského koordinátora pro romské záležitosti je zřizována dle §67 zákona č. 129/2000 Sb. o krajích. Činnost koordinátora spočívá v koordinaci a metodické podpoře partnerů, kterými jsou především romští poradci, nestátní neziskové organizace (dále NNO) a další dotčené subjekty. Koordinátoři zabezpečují opatření vlády a příslušných ústředních správních úřadů, které se zabývají právy romské menšiny. Rovněž vedou databázi institucí zabývajících se integrací, zpracovávají koncepční a strategické dokumenty, stanoviska k návrhům zákonů týkajících se romské menšiny, monitorují situaci romské menšiny a zjišťují potřeby cílové skupiny. V neposlední řadě se účastní jednání pracovních skupin a místních iniciativ pro oblast sociálního vyloučení. Tyto kroky mají za cíl zlepšit postavení Romů v České republice.

K 1. 8. 2021 je krajský koordinátor pro romské záležitosti zaměstnán na úvazek 0,8 a aktivně spolupracuje s romskými poradci, dotčenými nevládními neziskovými organizacemi a dalšími subjekty napomáhající v integraci romské menšiny v Pardubickém kraji. Koordinátor se pravidelně účastní setkání s místními akčními skupinami, je členem komunitního plánování v obci Pardubice, účastní se kulatých stolů a setkání s Regionálním centrem podpory zdraví, zajišťuje jednání Komise rady Pk pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin. Koordinátor aktivně napomáhá k vytváření sítě sociálních služeb. Spolupodílí se na tvorbě střednědobého plánu a spolupracuje na projektech, které mají za cíl šířit informace o romské kultuře, jazyku, literatuře a napomáhají k zlepšení dobrého jména Romů. Navazuje spolupráci s dalšími subjekty jak v kraji, tak i mimo něj, zabývající se integrací Romů a posílením jejich postavení ve společnosti. Pořádá semináře, workshopy a přednášky pro relevantní instituce, zabývající se integrací Romů.

Romský poradce

Povinnost zřídit pozici romského poradce není dána zákonem, avšak obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou povinny plnit úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integrace příslušníků romské komunity do společnosti dle § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin. Obce nižšího typu tuto povinnost nemají, ale v případě potřeby mohou tuto agendu rovněž vykonávat.

V Pardubickém kraji je pozice romského poradce k 1. 8. 2021 zřízena na patnácti obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Pracovní náplň je z pravidla kumulována s jinou pracovní pozicí, nejčastěji se sociální prací na obci, či pozice romského poradce vykonává v kumulaci vedoucím odboru. Romští poradci jsou metodicky vedeni koordinátorem pro romské záležitosti, pravidelně se účastní setkání romských poradců ORP z Pardubického kraje, školení a seminářů spojených s romskou tematikou. Každý rok zpracovávají

závěrečnou zprávu o stavu romské menšiny na území Pk za své ORP, kterou následně zasílají koordinátorovi pro romské záležitosti. Ve svém ORP pravidelně monitorují situaci spojenou s dodržováním práv romské menšiny a zároveň počet Romů na území.

Asistent prevence kriminality

Asistent prevence kriminality (dále jen APK) je zaměstnancem obce zařazeným v obecní policii dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii. APK není strážníkem, ale plní úkoly, které nejsou dle zákona výhradně svěřeny strážníkům.¹⁵

Cílem asistenta prevence kriminality je zvyšování bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a jejím okolí, eliminace sociálně rizikových jevů, prevence útoků páchaných s extremistickým motivem a podpora nerepresivních metod práce Policie ČR i obecní policie.

K 30. 12. 2020 byla pozice Asistenta prevence kriminality v Pardubickém kraji zřízena celkem 9x, vždy na plný úvazek, jmenovitě v: České Třebové (2x), Ústí nad Orlicí (2x), Poličce (1x), Pardubicích (1x) Vysokém Mýtě (3x), Chrudimi (1x), Jevíčku (1x) a Lanškrouně (1x). Asistenti prevence kriminality často plní funkci prostředníků v jednání s komunitou, zabezpečují pořádek a klid v lokalitě, spolupracují s Úřadem práce a jsou nápomocni při pořádání akcí v komunitě. Mají vliv na snížení kriminality v lokalitách, napomáhají se zajištěním distanční výuky na školách.

Styčný důstojník pro menšiny

Pozice Styčného důstojníka pro menšiny (dále jen „SD“) je zřízena od roku 2013 na základě Pokynu policejního prezidenta č. 258/2013 (dále jen „PPP“). Tato pozice je na všech krajských ředitelstvích policie v České republice. Pro plnění úkolů daných v PPP ustanovuje styčný důstojník členy pracovní skupiny pro práci s menšinami (dále jen „PS“). Na základě PPP se menšinami myslí národnostní a etnické skupiny žijící na území České republiky. Účelem pozice SD a jeho PS je neustále monitorovat situaci mezi menšinami a majoritní společností a předcházet konfliktům mezi nimi.

Úkolem SD a PS je v rámci výkonu služby ve spolupráci s krajskými úřady, obcemi a neziskovými organizacemi snižovat vnitřní napětí mezi menšinami a majoritní společností a v případě potřeby zajištění bezpečnosti a pořádku navrhnout možná opatření.

¹⁵ Asistent prevence kriminality [online]. 2011. Dostupné z www: <<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-asistent-prevence-kriminality.aspx>>.

V Pardubickém kraji se styčný důstojník pravidelně účastní porad pořádaných krajským koordinátorem pro romské záležitosti a je v pravidelném kontaktu s krajským koordinátorem pro romské záležitosti, předává informace z celého kraje a je nápomocen při řešení mimořádných situací. Zároveň je k 30. 4. 2021 členem Komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin.

Regionální centrum podpory zdraví: Koordinátor a mediátor podpory zdraví

Pozice koordinátora podpory zdraví a mediátora podpory zdraví je zřízena na základě projektu Státního zdravotního ústavu „Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením“. Tento projekt bude realizován do prosince roku 2022, ale již nyní (srpen 2021) se projednávají možnosti pokračování.

Projekt se zaměřuje na skupinu populace, ve které je vysoká incidence zdravotních rizik a je ohrožena sociálními a ekonomickými dopady. Cílová skupina není definována věkem, pohlavím, vzděláním ani etnikem, ale ohrožením zdraví, plynoucím ze špatných životních podmínek. Zaměření na rizikové skupiny se zhoršeným zdravotním stavem je současně cestou ke snižování zdravotních nerovností. Akcentuje to mj. citovaná strategie Zdraví 2020, schválená vládním usnesením č. 23, z roku 2014. Ve strategickém cíli č. 1 se ukládá „Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví“. V popředí zájmu bude zdraví obyvatel ve vyloučených lokalitách, kde se koncentruje nejvíce zdravotních problémů. Cílem projektu je podporovat formou terénních intervencí u lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením rozhodování ve prospěch zdraví. Očekávaným dlouhodobým dopadem projektu je snižování nerovností ve zdraví, zlepšení zdraví a zvýšení zaměstnanosti s následným snižováním národohospodářských ztrát z nemocí.

Každý kraj má zřízeno Regionální centrum podpory zdraví, které realizuje programy pro cílovou skupinu. Programy jsou složeny z 11 tematických celků, které budou realizovány formou zážitkové pedagogiky a jednotlivě jsou zaměřeny na individuální intervenci, kurzy zdravého životního stylu, Dny zdraví, pohybové aktivity a přednášky dle požadavků. Krajský koordinátor podpory zdraví propojuje klíčové partnery na úrovni kraje, kterých se problematika týká. Jsou jimi krajsí koordinátoři pro národnostní menšiny, lékaři, pracovníci z odvětví na ochranu veřejného zdraví, neziskové organizace, atp. Koordinátoři společně s mediátory zdraví mapují potřeby cílové skupiny a napomáhají k realizaci programů primární

prevence. Mediátor podpory zdraví je vyškolen v kurzu mediátora a jeho náplň práce je zprostředkovávat zdravotní službu primární prevence cílové skupině.¹⁶

V Pardubickém kraji aktivně spolupracuje centrum s krajským koordinátorem pro romské záležitosti. Pravidelně se účastní porad s romskými poradci a dalšími aktéry, kteří působí v oblasti integrace Romů. Krajský koordinátor pro romské záležitosti je pravidelně zván na platformy a kulaté stoly pořádané centrem. Koordinátor podpory zdraví je k 1. 8. 2021 členem pracovní skupiny pro zpravování Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 a zároveň je členem Komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin.

Nestátní neziskové organizace pracující s cílovou skupinou

V Pardubickém kraji působí řada nestátních neziskových organizací v sociálních službách. Tyto organizace mimo jiné pracují i v lokalitách, které jsou často označovány jako sociálně vyloučené nebo vykazují některé prvky ze znaků sociálního vyloučení. Zásadní vliv mají na napomáhání zlepšování životních podmínek, podporují snahu o navrácení se k společensky přijatelnému způsobu života. Také svými aktivitami propojují minoritu s majoritou. Často poskytují bezpečný prostor, místo pochopení, podpory a tolerance. Neziskové organizace pracují se širokou škálou lidí. Jsou jimi jednotlivci, rodiny, děti, mladí dospělí, dospělí i populace v před seniorském, či brzkém seniorském věku.

Stejně tak, jako nestátní neziskové organizace v sociálních službách, zastupují důležitou roli další služby ze širokého spektra organizací, zabezpečující vzdělávání či volný čas. Jsou jimi rodinná centra, domy dětí a mládeže, dobrovolnická centra, mama kluby, ženské kluby, a jiné.

Šance pro Tebe, z.s. je nezisková organizace působící na Chrudimsku a ve Vysokém Mýtě. Poskytuje poradenství, oporu a pomoc v životních situacích, mapuje lokality a získává tak přehled o sociálních jevech. Služby poskytují terénní formou v přirozeném prostředí uživatelů, nebo ambulantně v prostorách organizace. Nabízí Terénní práci pro rodiny, mladé dospělé, dospělé, děti a mládež, Sociálně aktivizační službu, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

¹⁶ Státní zdravotní ústav [online]. 2019. Centrum podpory zdraví. Dostupné z [www: <http://www.szu.cz/anotace>](http://www.szu.cz/anotace).

Zároveň provozuje dobrovolnickou agenturu, která nabízí krátkodobou dobrovolnickou činnost, dlouhodobou dobrovolnickou službu a především podporu a vzdělávání všem dobrovolníkům.

Romodrom o.p.s. je nezisková organizace působící v Pardubickém kraji. Poskytuje služby Terénní program, Terénní vězeňský program, Odborné sociální poradenství, Asistenta prevence zdraví a Brexit. Terénní program je určen osobám starším 18 let, kdy cílem služby je odstranění, nebo zmírnění dopadů sociálního vyloučení uživatelů sociální služby.

Terénní vězeňský program je určen osobám starším 18 let, kteří vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženi, a pachatelům trestné činnosti. Cílovou skupinou jsou lidé ve výkonu trestu odnětí svobody (VTOS), či jsou VTOS dotčeni.

Odborné sociální poradenství je poskytováno osobám starším 18 let v oblasti řešení nepříznivé sociální situace, bydlení, sociálních dávek, zaměstnanosti, dluhů, trestné činnosti, právního poradenství, zejména rodinného a trestního právo. Služba je nabízena jak ambulantně, tak v přirozeném prostředí uživatele.

Služba asistenta prevence zdraví je nabízena na území MAS SKCH. Cílem projektu je zmírnění dopadů sociálního vyloučení osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených. Služba je určena osobám starším 18 let a je poskytována terénní formou. Obsahem služby je zprostředkování informací v oblasti zdraví, zdravotního systému a návazných služeb, asistenční služba při jednání s institucemi v oblasti zdraví, asistence při obnově a vyřízení dokladů souvisejících se zdravím, podpora při jednání se zdravotními pojišťovnami, doprovod do zařízení zdravotnických a návazných služeb, základní právní poradenství v oblasti zdraví a osvěta k podpoře zdravého způsobu života.

Brexit je služba odborného sociálního poradenství nabízena osobám starším 18 let, kteří žijí či se dlouhodobě zdržují ve Velké Británii a řeší svoji životní situaci v souvislosti s brexitem. Uživatelé služby mají možnost využít pomoc při vyřizování nových dokladů, hledání zaměstnání, hledání lékařů a komunikaci se zdravotní pojišťovnou, při vyplnění žádosti o sociální dávky a zprostředkování žádosti o status usedlíka ve Velké Británii.

SKP – CENTRUM o.p.s. je nezisková organizace působící v Pardubicích, Vysokém Mýtě, Ústí nad Orlicí, Horním Jelení a Moravské Třebové. SKP-CENTRUM poskytuje služby osobám v tísni a osobám ohroženým sociálním vyloučením. Zaměřují se na seniory,

zdravotně postižené, lidi v krizi a bez přístřeší, oběti domácího násilí, děti a mladé dospělé bez fungujícího rodinného zázemí, příslušníky minorit.

Uživatelé služby mohou využít pečovatelskou službu, ošetřovatelskou službu a odlehčovací službu, krizovou pomoc, DPC, noclehárnu, NDC, NZDM, Terénní program, Probační program, Komunitní práci a služby podpory bydlení. SKP – CENTRUM dále poskytuje služby intervenčního centra, které se zaměřuje na osoby ohrožené domácím násilím. Služba pracuje i s násilníky a pachateli trestných činů.

Organizace je určena pro všechny, kteří pečují o své blízké a potřebují zastoupit, řeší domácí násilí, jsou na ulici, potřebují domácí zdravotní a ošetřovatelskou péči, mají problém s rodiči, ve škole, s kamarády nebo se zákonem, potřebují podporu ubytování.

Naděje je organizace poskytující sociální služby na celém území ČR. V Pardubickém kraji má tři pobočky: Česká Třebová, Vysoké Mýto a Litomyšl. Naděje pomáhá lidem ve stáří, lidem bez domova, lidem s handicapem, ohroženým rodinám a ohroženým dětem a mládeži. Pobočka v České Třebové, konkrétně na sídlišti Semanínská, nabízí službu terénní programy rodinám i jednotlivcům a NZDM. Pobočka v Litomyšli nabízí službu NZDM a pobočka Vysoké Mýto služby seniorům, konkrétně Dům pokojného stáří.

Rodinné centrum DaR Luže, Oblastní charita Pardubice realizují projekt Pomoc romským rodinám, který vznikl v obci Luže v roce 2017 a zahrnuje pravidelné přednášky, kurzy, volnočasový spolek Loly Růža (tanec a zpěv), doučování dětí. Tento projekt spadá pod Rodinné centrum DaR Luže, který má ve svém spektru i další nabídky. Mezi nimi je i aktivita Žijeme v Luži, která cílí na sbližování romských a neromských obyvatel vzájemným poznáváním. Samotný projekt Pomoc romským rodinám cílí především na předcházení sociálnímu vyloučení a odstraňování jeho důsledků.

Bonanza, o.p.s. je nezisková organizace působící ve Svitavách a Vendolí. Pracuje s dětmi, rodinami a dospělými. S dětmi, mladistvými a mladými dospělými pracují v rámci služby NZDM, s rodinou v rámci SAS a je poskytovatelem mentorské asistence. Mentorská asistence je program města Svitavy, Krizového centra J. J. Pestalozziho a Bonanzы. Program je založen na principu vrstevnického mentoringu. Studenti SŠ v pozici mentorů vedou mladší žáky ze ZŠ (mentee) a pomáhají jim nejen se školní přípravou, ale i s jejich osobnostním rozvojem.

Bonanza mimo poskytování sociálních služeb nabízí pobytové a příměstské tábory na statku ve Vendolí.

Amalthea z. s. je nezisková organizace, působící na území celého Pardubického kraje. Poskytuje služby ohroženým rodinám a rodinám náhradním. V Chrudimi se zaměřují na komplexní přístup k řešení problematiky vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním. Usilují o vytvoření podmínek, které pomohou k bezproblémovému začlenění romských dětí do hlavního vzdělávacího proudu. Organizace je zapojena do platformy včasné péče, která se snaží vytvářet mechanismy pro včasnou detekci dětí ohrožených školním neúspěchem a zajistit jejich adekvátní podporu.

Organizace poskytuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi ve věku 0-18 let, tedy od těhotenství matky do zletilosti jejího dítěte. Součástí organizace je centrum pro předškolní děti Amálka, jehož cílem je maximální podpora dětí a jejich snadný přechod do běžných vzdělávacích zařízení a cílená podpora školním dětem, které poznamenalo uzavření škol a jejich propady ve školní úspěšnosti se zvýraznily.

Sopre CR, o.p.s. je nezisková organizace pomáhající osobám starším 18 let, kteří jsou v těžké životní situaci spojené se ztrátou bydlení. Osoby, které se ocitly bez domova, mohou využít noclehárnu, denní nízkoprahové centrum a pro rodiny s dětmi je dostupná služba SAS. V rámci objektu, ve kterém Sopre sídlí a poskytuje své služby, je i městská ubytovna, kterou spravuje město Chrudim. Na ubytovně jsou často ubytovány vícečetné romské rodiny s různě starými dětmi, dospívajícími a mladými dospělými.

Šance Svitavy je sociální služba města Svitavy. Její působnost je v obci Svitavy, kde nabízí služby pro osoby starší 18 let bez přístřeší. Poskytovatel nabízí Terénní programy, Sociální rehabilitaci, Nízkoprahové denní centrum, Noclehárnu, Azylový dům a ubytovnu. Služby jsou prostupné, je tedy možné postupovat v možnostech bydlení od noclehárny přes azylový dům do ubytovny. Sociální pracovníci v rámci terénního programu pracují i v lokalitách se zvýšeným počtem romských obyvatel.

Multikulturní centrum Pardubice vzniklo 1. 9. 2010 na základě tradice romského střediska. Hlavním cílem zařízení je poskytování bezpečného prostředí s nabídkou nejrozličnějších aktivit mládeži a zájemcům z řad dospělých. Zařízení má preventivní charakter, nabízí možnost

trávení volného času jinde, než na ulici. Ačkoliv se Multikulturní centrum nevymezuje, nejpočetněji zastoupenou skupinou využívající zařízení jsou Romové z různých věkových skupin. Vedlejším přínosem fungování zařízení je bezesporu možnost zaměstnávat samotné Romy. V Multikulturním centru jsou zaměstnáni tři pracovníci na dohodu o provedení práce a ve všech případech se jedná o romské zaměstnance.

Komunitní klub Moravská Třebová je projekt, který se zaměřuje na řešení situace romské komunity a sociálně vyloučených osob v rámci Moravské Třebové. Prioritní činností klubu je podpora a pomoc cílové skupině při řešení životních situací a vytváření volnočasových aktivit pro mladé lidi. Klub slouží jako prostor pro setkávání, nabízí poradenství, posilování kompetencí a útěchu. Klub nabízí i otevřené komunitní akce a mnohá další využití. Zároveň prostory klubu slouží pro vzdělávací aktivity a lze je využít i jinými organizacemi.

V rámci klubu jsou zaměstnány dvě romské komunitní pracovnice a jeden terénní pracovník. Romské ženy si v rámci komunitních akcí založili Klub romských žen.

Informační středisko UROPE DIRECT je středisko nabízející informační servis, poradenství, pořádání akcí, besed a přednášek. V Pardubicích od roku 2013 pravidelně pořádá Multikulturní týden, na kterém menšiny žijící v Pardubickém kraji představují svoji kulturu, a to včetně romské kultury většinové společnosti. Akce je pozitivně vnímána a každoročně ji navštěvuje široká veřejnost. Ke spolupráci na přípravách a průběhu Multikulturního týdne jsou každý rok přizvány neziskové organizace pracující s menšinami.

6. Bydlení Romů v Pardubickém kraji

Zásadním problémem Romů a romských rodin je nevyhovující nebo nedostupné bydlení. Kvalita bytů nebo domů často neodpovídá běžnému standartu, jedná se o malometrážní pokoje, které mají společné sociální zařízení, je zde přítomna plíseň, paraziti, špatné hygienické podmínky a celkově nezdravé prostředí pro děti. Tuto jednotku obvykle sdílí vysoký počet osob. Náklady na bydlení jsou, s ohledem na kvalitu objektu, nepřiměřeně vysoké. Rodiče s dětmi žijící v jednom nebo dvou pokojích prakticky nemohou zabezpečit soukromí. Děti nemají své místo vyhrazené pro učení a soustředění se na školní úkoly. Toto prostředí do velké míry ovlivňuje úspěšnost dítěte ve vzdělávacím systému a z toho plyne úspěšnost v dospělosti. V případě, že rodina nemá dostatečné příjmy na pokrytí výdajů s

bydlením nebo propadnou do dluhů za bydlení, dochází k častému stěhování, putování po azylových domech a z toho plynou potíže se změnou školy a prostředí dětí.

Velmi problematické je bydlení na ubytovnách, které se pro mnoho rodin stává běžným standardem, který není pouze na přechodnou dobu, ale jde o bydlení několikaleté, v kterém vyrůstá nová generace mladých dospělých. Ty tento model mohou přejímat a přenášet do svých vlastních rodin. Z toho může plynout problém v případě, že dosáhnou na komerční byt, v kterém je život oproti životu na ubytovně odlišný. Ubytovny jsou velmi často vyhledávány jak jednotlivci, tak celými rodinami. Mnoho objektů se nachází v nevyhovujícím stavu, nejsou ideálním místem pro výchovu a rozvoj dětí. Trendem posledních několika let je obsazovat ubytovny, a to buď částečně, nebo zcela, zahraničními pracovníky. V Pardubickém kraji je kolem 55 ubytoven. Většina je soukromých, určena převážně pro pracující jednotlivce. Některé z nich jsou městské. Aktuálně se lze setkat s mladými dospělými, kteří žijí na ubytovně od dětství. Tento druh ubytování nenabízí prostor pro soukromí, neumožňuje osvojit si návyky soužití v klasickém prostředí. Na ubytovnách bývají sdílené sociální prostory, kuchyně, pračky. Je běžné, že do klasického měsíčního nájemného nejsou zahrnuty poplatky za sprchy a pračky.

Základní překážkou v přístupu nízkopříjmových romských domácností ke standardnímu komerčnímu bydlení (pronájem bytů na trhu s nemovitostmi) je jeho finanční nedostupnost, diskriminace a předsudky ze strany majitelů nemovitostí a realitních kancelářů. Ze strany pronajímatelů a realitních kancelářů se stále projevuje diskriminace mířená na Romy. Pronajímatelé je často odmítnou na základě příjmení, či etnika, a to mnohdy už při telefonickém zjišťování. Romové mají špatné jméno a panuje obava z poškození objektu, vybydlení, neplacení nájemného nebo špatného soužití s dalšími obyvateli. Další překážkou pro získání komerčního bytu je úhrada kauce, která bývá ve výši měsíčního nájmu nebo i vyšší, řádného nájmu, případně i provize pro realitní kancelář. Vzhledem k nepříznivé finanční situaci je složité u těchto domácností si nájemní bydlení i udržet.

Nízkopříjmové romské domácnosti pak čelí vyššímu riziku vzniku dluhů na nájmu a službách s tím spojených, které bývají jednou z nejčastějších příčin ztráty bydlení. Důvodem výpovědi tak může být nezaplacení splátek na dlužném nájemném. Romské rodiny bývají početné a mívají velkou spotřebu vody. Roční vyúčtování tak může představovat náhlý náklad, který nejsou schopni z dávek zaplatit. Řešením pak bývá další zadlužení, které vede v mnoha případech k exekuci a další migraci v rámci kraje či České republiky a hledání dalšího bydlení.¹⁷

¹⁷ MORAVEC, Š. Nástin problému sociálního vyloučení romských populací. [citováno 10. března 2006]. Dostupný z [www: <http://www.varianty.cz/download/doc/texts/5.pdf>](http://www.varianty.cz/download/doc/texts/5.pdf).

Přiliv domácností v komplikované životní situaci přináší i neúměrnou zátěž obcí, které nemají kapacitu řešit sociální problémy. Romské rodiny se tak stěhují do lokalit s nižšími náklady na bydlení, čímž vytváří sociálně vyloučenou lokalitu, která je nejčastěji izolovaná vzdáleností, ale i špatnou dopravní obslužností, charakterizovaná vysokou koncentrací obyvatel na jednotku plochy, velmi nízkou kvalitou bydlení a absencí služeb a neexistencí pozitivních sociálních vazeb.

V případě pronájmu komerčních bytů, domů, nebo bydlení na ubytovnách se Romové setkávají s nevýhodnými nájemními smlouvami. Romové žijící v sociálně vyloučených lokalitách nebo jsou sociálním vyloučením ohroženi, mají nižší vzdělání a nízkou finanční gramotnost a v nájemních smlouvách se neumí orientovat. Nečestní pronajímatelé toho využívají a nastavují nevýhodné podmínky, nájem jsou často uplatňovány za cenu lůžka a jsou nepřiměřeně vysoké. V takových podmínkách dochází k bytové lichvě, kdy pronajímatel nastaví vyšší cenu, nájemce si zažádá o doplatek na bydlení a ten jde rovnou pronajímateli. Takové jednání je možné zastavit pouze v místě vyhlášeném jako bezdoplatkové. I přes snahu omezit bytovou lichvu, bezdoplatkové zóny mají dopad na klienta, který se může ocitnout bez dostatečného finančního krytí určeného na bydlení. Další praktikou pronajímatelů jsou řádná potvrzení placení nájemného nájemci. Tato potvrzení nájemce předloží na Úřad práce a ten zašle pronajímateli úhradu. Pronajímatel ale má ještě sekundární smlouvu, nebo domluvu s nájemcem o tom, že skutečný nájem je o nějaké neuplatnitelné položky navýšen a ty hradí sami nájemci. To je ovšem komplikované, jestliže to nemají nájemci z čeho hradit, ať už vinou nízkých příjmů, nehospodárnosti s financemi, atp.

V případě, že rodiny ztratí bydlení, mohou pro krátkodobé ubytování využít bydlení v azylových domech, domech na půl cesty a noclehárnách. Žádná z těchto forem není vhodná a dlouhodobá forma bydlení. Jedná se o formu přechodného, krizového bydlení, kde zároveň získává klient této služby podporu v učení se samostatnému bydlení. Jak v azylovém domě, domě na půl cesty i noclehárně jsou nastavena pravidla, která musí uživatelé služby dodržovat. Ti po opuštění zařízení často selhávají, protože v komerčním typu ubytování režim nemají a klade to vysoké nároky na ně samé. Sociální pracovníci azylových domů se setkávají s dluhy za ubytování ze strany klientů či s poškozením bytové jednotky.

Azylové domy v kraji jsou převážně určeny pro ženy, ženy s dětmi nebo pro muže bez domova. Nestátní nezisková organizace Domov pro rodinu z. s., nebo Centrum J. J. Pestalozziho Chrudim nabízí bydlení pro celou rodinu nebo jen pro otce či matku s dětmi, pro oběti domácího násilí. Častým problémem azylového bydlení je jeho naplněná kapacita.

V Pardubickém kraji jsou k dispozici 3 domy na půl cesty, které nabízí ubytování mladým, bezdětným lidem do 26 let. Tato služba je z velké míry využívána osobami odcházejícími z institucionální péče. Dům na půl cesty podporuje mladé lidi, aby zvládli přechod do samostatného života.

Kraj nedisponuje vlastními sociálními byty, ani krizovým bydlením. Obce s rozšířenou působností mají obecní byty, stejně tak i menší obce, některé obce mají sociální byty, jiné jsou zapojeny do projektu MPSV Podpora sociálního bydlení (Magistrát města Pardubice), další mají nastaveny systém prostupného bydlení (Chrudim, Svitavy), startovací byty nebo možnosti ubytování v případě krize. Co do velikosti bývají byty většinou malometrážní, spíše pro rodiny o maximálním počtu do pěti osob. Z tohoto důvodu jsou vícečetné rodiny při hledání adekvátního bydlení ještě ve větší nevýhodě.

Průměrná cena za ubytování

V posledních letech ceny nájemného rostou. V krajském městě Pardubice to v roce 2020 bylo kolem 210 Kč / m².¹⁸ V praxi to znamená, že byt o rozloze 50m² stojí cca 10.500 Kč bez energií. Cena za soukromou ubytovnu činí kolem 150 Kč / noc / lůžko. Většina ubytoven chce obsadit celý pokoj. V případě nevyužití dalšího lůžka mohou mít ubytovny nastaveny poplatky právě za nevyužité lůžko. Cena v azylovém domě pro jednu osobu činí do 100 Kč / den. Ceny nemovitostí také stoupají. Na začátku roku 2021 v Pardubicích vzrostla o 8,3% na částku 47 900 Kč/m².¹⁹

Lidé žijící v tíživé životní situaci a s nízkými příjmy mohou čerpat doplatky na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Avšak i pro průměrně příjmovou rodinu jsou nájem nadhodnoceny.

18 REALITYMIX.CZ. [online]. Dostupné z www: <<https://realitymix.cz/statistika-nemovitosti/byty-pronajem-prumerna-cena-pronajmu-1m2-mesic.html>>.

19 DELOITTE [online]. Dostupné z www : <<https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/real-estate/articles/cze-real-index.html>>.

Tabulka č. 3 Kapacita bytových fondů ORP a jejich využívání romskými rodinami

Obec²⁰	Bytový fond obce	Byty pronajaté romským rodinám
Česká Třebová	366	65
Hlinsko	458	10
Holice	224	2
Chrudim	711	39
Králíky	70	2
Lanškroun	542	11
Litomyšl	330	27
Moravská Třebová	330	20
Pardubice	2080	Město nevede evidenci obsazenosti dle etnicity
Polička	210	10
Přelouč	322	24
Svitavy	537	30
Ústí nad Orlicí	380	40
Vysoké Mýto	244	71
Choceň	240	50
Žamberk	105	Město nevede evidenci obsazenosti dle etnicity

20 Jsou uvedeny pouze obce s rozšířenou působností, která tento údaj každoročně dokládají do Zprávy o stavu romské menšiny za Pardubický kraj. Výjimku tvoří obce Chrast, Choceň, Nasavrky a Prachovice.

7. Vzdělávání romských žáků

V Pardubickém kraji je 528 mateřských, základních, středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, které navštěvuje přes 88445 dětí, žáků a studentů.²¹ Nelze adekvátně říci, kolik % z celkového čísla tvoří romské děti, žáci a studenti, od školního roku 2016/2017 se tato data nesbírají.

Všeobecně lze říci, že děti, žáci a studenti přicházející ze sociálně vyloučené lokality nebo ohrožení sociálním vyloučením mají ztížené podmínky pro vzdělávání vlivem prostředí, ve kterém žijí.

Nevyhovující podmínky v bytech neposkytují prostor pro učení a děti ve školní úspěšnosti selhávají. Nejdůležitějším důsledkem života v sociálně vyloučené lokalitě je absence jakýchkoli pozitivních vzorů v okolí, což podporuje vznik a rozvoj subkultury typické pro takovéto izolované sídelní jednotky se všemi jejími typickými problémy. Ze zkušenosti sociálních pracovníků vyplývá, že děti nejsou svými rodiči aktivně a efektivně vedeny k řádné školní docházce a ve vzdělávání je nepodporují. V případě, že nastoupí do učilišť nebo na střední školy, často je nedokončí.

Hlavní vzdělávací institucí v předškolním vzdělávání je prvotně mateřská škola. V souvislosti s povinným předškolním vzděláváním (po dovršení pěti let věku), děti pak snadno zvládnou přechod do základní školy. Jako úspěšné se jeví rovněž programy u předškolních dětí, které navštěvují „předškolky“ zřizované nestátními neziskovými organizacemi a přípravné třídy zřizované základními, či mateřskými školami (do přípravné třídy může být dítě zařazeno, pokud je mu doporučení odklad povinné školní docházky). Děti zde získávají důležité návyky a dovednosti, které ukazují na skutečnost, že romské děti mohou být stejně úspěšné a jsou stejně zvědavé a inteligentní jako děti z většinové společnosti. Předškolní přípravu nabízí organizace Šance pro Tebe, z. s. ve třech lokalitách (Vysoké Mýto, Hrochův Týnec/Čankovice, Prachovice) a Amalthea z. s. (Chrudim). Stejně důležité jsou i rodinné kluby při azylových domech, nebo rodinné kluby a centra. Ta pracují nejen s dětmi, ale rovněž s rodiči, tedy většinou matkami, které získávají dovednosti, jak se například s dětmi učit, jak je podporovat v rozvoji a mnoho dalšího. Rodinný klub při azylovém domě zřizuje např. SKP-CENTRUM, o. p. s., a Šance pro Tebe z. s.

Organizace pracující s rodinami poukazují na chybějící rodičovské kompetence. Jde především o problém s pravidelným doprovázením dítěte do předškolního/školního zařízení včas, zajištění každodenní výbavy dítěte (např. čisté náhradní oblečení, svačina), pomoc

21 Školský portál Pardubického kraje [online]. Dostupné z: <<https://www.klickevzdelani.cz/Management-skol/Evidence-skol-a-skolskych-zarizeni>>.

s úkoly, předání návyků (např. včasnost spánku), komunikace se školou, či školkou. Je nutné zmínit, že někteří rodiče, vlivem nízkého vzdělání, nejsou schopni pomoci dětem se zvládáním školních povinností a s vyučovanou látkou. Rodiny mohou cítit stud požádat o pomoc s doučováním nebo o pomoc se zajištěním materiální pomoci. Jako efektivní se ukazuje pracovat s celou rodinou od útlého věku dítěte a především s dítětem a rodičem v rámci předškolního vzdělávání. Děti žijící v nevyhovujících podmínkách jsou obklopeny méně vzdělanými členy komunity. U romských rodičů je rovněž běžné, že se starší sourozenci starají o mladší a nemají proto dostatek času na plnění povinností, které se školní docházkou souvisí. To bývá dalším důvodem, proč především romské dívky nenastoupí nebo nedokončí středoškolské/učňovské vzdělávání. Přebírají pečovatelskou roli.

Vzdělání obecně má u cílové skupiny nízkou hodnotu, pro rodiče dětí není předškolní a školní docházka vnímána jako důležitá součást budoucího života jejich dětí. Ze strany rodičů chybí motivace pro další vzdělávání dětí, která mimo jiné souvisí s jejich nízkou gramotností. Situaci komplikuje i špatná finanční situace rodin, kdy chybí prostředky na základní školní vybavení, ale i úhradu stravy a cestovného. U starších dětí bývá ze strany rodičů častá snaha o to, aby místo docházky do školy zajistily práci a přispívaly do rodinného rozpočtu nebo se, v případě dívek, věnovaly péči o mladší sourozence.

„Život v hmotné nouzi je v případě mnoha rodin jasnou motivací pro vyslovení faktického zákazu dalšího vzdělávání dítěte, neboť situace, kdy rodina pobírá sociální dávky a zároveň může využít dítěte jako dalšího možného zdroje příjmů (z příležitostné práce, sběru druhotných surovin, práce na černo, v horším případě prostituce či trestné činnosti) je z krátkodobého hlediska ekonomicky nepochybně výhodnější strategií. Dívky jsou často směřovány k pomoci v rámci rodiny, péči o mladší sourozence apod.“²²

Včasnou intervencí může být dítě a rodina podpořena ke vzdělání. Nízké vzdělání nebo nedokončená školní docházka má dopad na budoucí život dítěte. Bude hůře uplatnitelné na trhu práce a spíše závislé na dávkách sociální pomoci, či práci na černo. Je více ohroženo propadem do dluhů a následných exekucí, tím se sníží ekonomická stabilita rodiny. Člověk s nedokončeným vzděláním, či vzděláním nízkým je pro stát ekonomicky náročnější, nežli člověk vzdělaný a uplatnitelný na trhu práce.

K 31. 5. 2021 bylo v Evidenci Úřadu práce evidováno 3190 uchazečů o zaměstnání do 18 let věku. Bez vzdělání bylo evidováno 9243 uchazečů o zaměstnání. K 30. 4. 2021 bylo

²² ČLOVĚK V TÍSNI. *Do školy nepůjdeš, musí se vydělávat*. 2013 [online]. Dostupné z [www: <https://www.clovekvtsni.cz/do-skoly-nepujdes-musi-se-vydelaovat-281gp>](https://www.clovekvtsni.cz/do-skoly-nepujdes-musi-se-vydelaovat-281gp).

v Evidenci Úřadu práce evidováno 986 bez vzdělání či bez dokončeného základního vzdělání zájemců o zaměstnání a 3026 mladistvých zájemců o zaměstnání.²³

7.1. Problémy s trvalým bydlištěm při přijímání předškoláků a školáků

Organizace pracující s dětmi a rodinami, které žijí v sociálně vyloučené lokalitě nebo jsou sociálním vyloučením ohrožené, poukazují na problematiku přijímání dětí do povinných předškolních ročníků mateřských škol a základních škol. Často mají děti trvalé bydliště jinde, obvykle v jiné obci, okrese, kraji. Mateřské i základní školy je proto odmítají přijmout, protože nejsou v jejich spádové oblasti a rodiny mají problém s umístěním, i přes intervenci sociálních služeb. Důvodem jiné trvalé adresy je časté stěhování, pobyt v azylových domech, či ubytovnách nebo poslední přihlášení rodičů.

Také se sociální pracovníci setkávají s neochotou některých základních škol přijímat romské děti, i když mají volné kapacity. Není to problém pouze romských dětí, ale je častý i u dětí cizinců na území České republiky.

Se školami je proto potřeba stále cíleně pracovat a motivovat k přijímání dětí se sociálním hendikepem i přes nevoli a neochotu.

7.2. Krize spojená s pandemií COVID-19 ve vzdělávání

Doba pandemie COVID-19 ukázala značné rozdíly v přístupu škol k žákům a jejich možnostem a ještě více prohloubila nerovnost a vyloučení dětí ze vzdělání. V době pandemie byl kladen vysoký nárok na rodiče, aby zajistili technické zařízení pro distanční výuku, se kterým si romské rodiny často neuměly poradit. V Pardubickém kraji jsou školy, které s žáky v době pandemie pracovaly individuálně, zajišťovaly pomůcky pro distanční výuku, iniciovaly pomoc s plněním zadaných úkolů a plně spolupracovaly s odbory sociálních věcí, odbory školství a organizacemi, pracujícími s dětmi a rodiči. Na druhé straně byly i takové školy, které dlouhodobou nepřítomnost na online výuce začaly řešit až s koncem pololetí, či celého školního roku, veškeré zadání úkolů a materiálů zasílaly pouze na e-mail, či školní portál bez ověření, zda se rodina na tato uložení dostane a má tak šanci se zapojit. Některé školy nenabízely pomoc v podobě individuálních konzultací, nepracovalo se s možnostmi, že dítě či rodina, neumí či se nemůže připojit na online výuku (žádné internetové

²³ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pololetní statistiky absolventů škol a mladistvých v evidenci ÚP ČR*. [online] Dostupné z [www: < https://www.mpsv.cz/web/cz/pololetni-statistiky-absolventu>](https://www.mpsv.cz/web/cz/pololetni-statistiky-absolventu).

připojení, nezajištěná technika, více dětí na jeden přístroj, nemožnost oddělit sourozence v případě bydlení v jednom pokoji, atp.). I přes možnosti využívání existujících forem podpory (nadace, sbírky a jiné) školy na tuto možnost přímo neupozorňovaly, či s ní vůbec nepracovaly. Dalším problémem byla špatná komunikace školy a organizací, které v době pandemie COVID-19 aktivně pracovaly s dětmi, pomáhaly jim se školní výukou a pracovaly s celou rodinou na školní úspěšnosti.

7.3. Finanční podpora romských žáků a studentů

Romští žáci a studenti mohou využívat finanční podporu na vzdělávání při středních školách, vyšších odborných či vysokých školách. Realizátorem projektu je organizace ROMEA, která stipendijní program poskytuje od roku 2016. Více k tomuto projektu na webových stránkách <https://www.romskastipendia.cz/>.

Žáci učilišť a středních škol mají možnost, prostřednictvím školy, žádat o podporu z projektu MŠMT Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků. V roce 2020 do tohoto projektu byly zapojeny tři střední školy a učiliště, ve školním roce 2018/2019 to bylo pět škol.

Rodina, která se potýká s finančními problémy a pobírá dávky hmotné nouze, může prostřednictvím školy a následně Úřadu práce požádat o obědy ve školním stravování pro dítě – žáka. Ty jsou hrazeny z projektu Obědy do škol, který spravuje Krajský úřad Pardubického kraje, odbor školství.

Prostřednictvím některých nadací a nadačních programů může být žákům a studentům poskytnuta materiální pomoc, jako je například základní školní vybavení, pomůcky nutné pro výuku, a další.

To, co by mnohým rodičům ulehčilo a podpořilo dítě ve vzdělávání, by byly některé finanční úlevy, jako například snížení nebo odpuštění úhrady „školkovného“, jednodušší administrativní cesta k projektu „Obědy do škol“, atp.

7.4. Nerovnost a vyloučení dětí ze vzdělání

Děti pocházející z jiného sociokulturního prostředí, ze sociálně vyloučených lokalit či jsou sociálním vyloučením ohroženy, zažívají nerovnost ve vzdělávání a mnohdy vyloučení ze systému vzdělávání. Tyto děti mívají horší podmínky pro studium vlivem prostředí, ve kterém vyrůstají a podmínkami v rodině, či komunitě.

V případě, že rodina nevytváří podmínky pro vzdělávání, se školou nespolupracuje, tak většina škol s takovou rodinou neumí pracovat, nebo jim nemá co nabídnout a často uplatňuje pouze restriktce. Sociální pracovníci dlouhodobě poukazují na to, že některé školy nepracují s rodinami a nespolupracují se sociálním odborem a organizacemi pracujícími s rodinou a dětmi.

V nynější době už neplatí, že každé dítě nastupující do základního vzdělání má na začátku stejné podmínky. Větší počet dětí z jiného sociokulturního prostředí se od začátku potýká s hendikepem způsobeným špatnou předškolní přípravou z důvodu nenavštěvování MŠ. Přestože poslední ročník je povinný a poskytovaný zdarma, někteří rodiče děti do MŠ nevodí, nebo nemají možnost navštěvovat nejbližší MŠ z důvodu naplněné kapacity nespádové školy. Na to navazuje rychlá ztráta motivace v učení při dostavení se prvotních neúspěchů. Se stoupající náročností učiva se zvyšuje potřeba přípravy a tím klesá úspěšnost a následuje zhoršení prospěchu. V případě zhoršení prospěchu může škola vyjít vstříc realizací podpůrných kroků (doučování, zajištění pomůcek, ústup od plateb ve škole, zmírnění požadavků na vypracování úkolů, zprostředkování vyšetření na poradenských pracovištích) a komunikací s rodinou, ale to je z dlouhodobého hlediska pouze řešení již vzniklého problému a necílí to na příčinu problému. Proto tento druh pomoci spíše selhává a dítě ve školním systému neprospívá. K problémům ve škole se mohou přidružit výchovné problémy (vliv okolí, dlouhodobé selhávání, stoupající věk) a dítě se dostává do konfliktních situací. *„Školský systém, v důsledku omezené možnosti vyrovnávat handicapy vzniklé v sociálně vyloučeném prostředí, produkuje mladé lidi, kteří v 15 letech ukončují vzdělávání bez získání jakékoliv kvalifikace, nemají vytvořeny žádné pracovní návyky, nemají žádnou použitelnou praxi. Stávají se tak zákonitě nezaměstnanými a nezaměstnatelnými. Průvodním jevem takové situace je pak závislost na systému státní sociální podpory, prohlubování aspektů sociálního vyloučení a jejich replikování v další generaci.“*²⁴

Problémy s nerovnostmi a vyloučením ze vzdělávání se přenáší z generace na generaci. Mezigenerační přenos ovlivňuje směr a kvalitu vzdělávání. Ekonomický statut rodiny má vliv na budoucí studijní vývoj dítěte, stejně tak prostředí, z kterého pochází. U dětí je značně důležitý brzký vstup do předškolního vzdělávání. Dle analýzy ze studie Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity²⁵ je úspěch dětí ze znevýhodněného prostředí na základní škole podmíněn vstupem do předškolního vzdělávání alespoň na dva roky před zahájením povinné školní docházky.

24 ČLOVĚK V TÍSNI. *Do školy nepůjdeš, musíš se vydělat.* 2013 [online]. Dostupné z [www: <http://www.clovekvtsini.cz/do-skoly-nepujdes-musi-se-vydelavat-281gp>](http://www.clovekvtsini.cz/do-skoly-nepujdes-musi-se-vydelavat-281gp).

25 PAQ Research. *Mají děti v Česku stejné šance ve vzdělávání?* 2020 [online]. Dostupné z [www: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/76/ncs-shrnuti-studie-nerovnosti-fin.pdf>](https://www.nadacecs.cz/data/documents/76/ncs-shrnuti-studie-nerovnosti-fin.pdf).

Nerovnosti při vzdělávání vznikají také segregací dětí a segregovanými školami. Těch v ČR existuje 80 s převahou romských žáků a až 60, kde romští žáci tvoří více než třetinu. „Přibližně třetina obcí dle existujících analýz aktivně děti odděluje například určováním spádových oblastí. Spádové oblasti jsou v nich určovány tak, aby děti z ubytoven či problémových lokací chodily do specifických škol (často se skutečně handicapovanými dětmi), popřípadě tyto obce nedávají problémovým lokalitám žádnou spádovou školu a ty tak mohou chodit jen tam, kde je vezmou. Další polovina obcí segregaci aktivně nebrání.“²⁶

Segregované školy nevytváří pouze školy a obce, ale i rodiče samotní. Pro značnou část rodičů je důležitým faktorem to, zda do školy chodí či nechodí Romové. Stejně vybírají i romští rodiče. Ti častěji volí školu, kde je spíše zastoupena romská menšina, protože dětem nehrozí šikana, či neúspěch. V Pardubickém kraji se v roce 2020 podařilo v Moravské Třebové sloučit dvě základní školy do jedné, kdy jedna z nich byla vnímána jako segregovaná. V roce 2021 v Pardubickém kraji nebyly školy, které by upřednostňovaly žáky z určité skupiny, zastoupenost dětmi byla dle jejich aktuálního bydliště.

Jednou z dalších obtíží, se kterou se dítě ve škole potýká, stejně jako u dětí cizinců, je, že pedagogičtí pracovníci nedostatečně znají specifika, ze kterého dítě přichází. Učitelé nejsou dostatečně proškolení v tom, jak pracovat s žákem pocházejícím z jiného kulturního prostředí, především z tradičních romských rodin, i když nabídka vzdělávacích kurzů, zaměřených na sociokulturní prostředí žáků, na českém trhu je. Jednou z nabízejících organizací je Národní pedagogický institut České republiky (dříve NIDV), který je řízen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Rozlišné zvyky a tradice spojené s konkrétními situacemi mohou vyvolávat konflikty mezi školou a rodinou.

8. Zaměstnanost a dluhová problematika u Romů

I přes nízkou míru nezaměstnanosti v kraji stále přetrvávají potíže s uplatněním Romů na trhu práce. Romové se setkávají s diskriminací a odmítáním ze strany zaměstnavatelů, případně mají vůči nim vlastní předsudky.

Dle shrnující Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za rok 2020 jsou Romy často využívány veřejně prospěšné práce. Důvodem je snaha o osvojení si pracovních návyků uchazečů o zaměstnání, a to zejména ve spolupráci s obcemi. Důležitou roli hraje i charakter

²⁶ Tamtéž.

vykonávaných prací, neboť se z velké části jedná o osoby bez vzdělání či s kumulací různých hendikepů. V určitých případech jsou využívána společensky účelná pracovní místa – jedná se o asistenta prevence kriminality (Vysoké Mýto, Česká Třebová, Chrudim a další lokality).

Dle vyjádření sociálních pracovníků, kteří pracují s cílovou skupinou Romů, bývá častým problémem vysoká míra zadluženosti a exekucí. Romové z cílové skupiny neumí správně hospodařit s finančními prostředky. Způsob života „tady a teď“ je pro velkou část typický. Z toho vyplývá, že nemají finanční rezervy, peníze jsou utraceny velmi rychle a kvůli tomu vznikají dluhy, které nebývají včas a pravidelně spláceny. Tento problém se překlene do exekucí. V takovém případě je zaměstnavatelé odmítají, protože buď neumí, nebo nechťejí, řešit administrativní zátěž v podobě pravidelného měsíčního odvodu dlužné částky z platu. Služby dluhového poradenství zaměstnavatelům nabízí školení a formu metodické podpory při zaměstnání klienta, který je zatížen exekucí. Zaměstnavatelé se na ně mohou obracet v případě, kdy neví, jak postupovat.

V případě řádného zaměstnání bývá u Romů častá neznalost finančního systému České republiky, včetně danění příjmu, měsíčních odvodů, mají dluhy za odpady, atp.

S problematikou nedostatku financí jsou spojeny obtíže s bydlením, školou a nezdravým životním stylem. Financemi je ovlivněna celková životní úroveň Romů, která je spíše nízká.

Romové z cílové skupiny se často potýkají s nezaměstnaností. Muži pracují velmi často „na černo“, ženy zůstávají v domácnosti. V případě řádného uzavření pracovní smlouvy a nástupu do zaměstnání může být problémem výplatní doba (výplata po odpracovaném měsíci, nikoliv po odpracovaném týdnu) a kolektiv. Romové mají obecně nízkou kvalifikaci a nedokončené základní vzdělání. Tím jsou limitováni na trhu práce, kdy dokončené základní vzdělání bývá jedna ze základních podmínek pro získání práce. Místa, kde není vyžadována vyšší kvalifikace, bývají hůře placena, odměna za práci na plný úvazek se pohybuje na úrovni minimální mzdy a v případě dluhů a exekucí hrozí reálně riziko života na existenčním minimu.

V případě pracovního kolektivu a samotného pracovního výkonu se Romové potýkají s nízkým sebevědomím a strachem z nepřijetí či neúspěchu. V této oblasti je potřeba podpora sebevědomí ze strany majoritní společnosti. V případě neúspěchu cílová skupina práci rychle vzdává.

9. Zdraví, prevence onemocnění a závislosti

Oblast prevence zdraví a onemocnění je u Romů specifická. Romové všeobecně lékaře příliš nevyhledávají, nedocházejí na preventivní vyšetření a dle obecných měřítek nežijí zdravým životním stylem. Obecně platí, že obyvatelé ohrožení sociálním vyloučením nebo žijící v sociálně vyloučené lokalitě jsou na tom po zdravotní stránce hůře a bojí se lékařů. Příčinou může být nedostatek informací, neznalost, jak s informacemi zacházet nebo samotný přístup lékařů. Jako problém se jeví nedostatek praktických lékařů, pediatrů, stomatologů, gynekologů, psychologů a psychiatrů pro děti a mládež.

Vlivem způsobu života, nízkého povědomí, socioekonomického prostředí je zdravotní stav Romů špatný a projevuje se zdravotními obtížemi. V oblasti prevence péče o zdraví a osvěty zdravého životního stylu sehrávají důležitou roli nestátní neziskové organizace a zejména Státní zdravotní ústav a jeho Regionální centra podpory zdraví, která prostřednictvím svých mediátorů dochází do vyloučených lokalit a formou doprovodů k lékařům a kurzů napomáhá ke zvýšení úrovně osvěty v oblasti zdraví.

V sociálně vyloučených lokalitách, i mimo ně, je stálý problém se závislostmi, a to jak na návykových látkách (především tabák, marihuana a pervitin), tak na hazardních hrách (výherní automaty, sázkové kanceláře). V posledních několika letech se začíná projevovat i závislost na sociálních sítích. Romové závislost příliš neřeší, problémy se drží uvnitř rodiny, nebo komunity. Od útlého věku dítěte je běžné užívání nikotinu a u mladistvých užívání marihuany. U mladých dospělých převládá užívání pervitinu.

Sázkové hry a hrací automaty jsou další z problémů v tématice závislostí, a to i přesto, že jsou hrací automaty omezeny věkem a registrací v hernách. Je žádoucí pracovat na prevenci závislostního chování, a v případě akutní závislosti na předcházení rizikům, který takový život s sebou přináší.

Cílová skupina bývá ovlivněna špatným zdravotním stavem, který je způsoben nedostatečnou zdravotní péčí. Nedostatečná péče vychází ze zanedbání zdravotní prevence ze strany Romů. Jako možnou příčinou mohou být odmítavé reakce lékařů kvůli etnicitě a předsudkům, proto je Romové příliš nevyhledávají. Cílová skupina Romů je méně znalá svých práv na poskytnutí lékařské péče a nechá se snáze odradit. Špatný životní stav se projevuje civilizačními chorobami (cukrovka, dýchací potíže, obezita). Mezi nejméně vyhledávané odborníky patří zubaři, gynekologové a obvodní lékaři.

V romských rodinách bývá běžné nadužívání slazených nápojů, nezdravých potravin a sedavý způsob života. Romské děti a mladiství, mladí dospělí, tráví svůj volný čas především

na sociálních sítích. Z toho plyne, že je nutné podporovat zdravý životní styl, prevenci předcházení onemocnění a celkovou osvětu na téma zdraví.

10. Trávení volného času Romů

U dětí i dospělých chybí pravidelný pohyb. To má za následek vznik obezity a rozvoj civilizačních chorob, jako jsou především cukrovka, obezita, rakovina, dýchací problémy. Také se u dětí a dospělých, trávících čas pasivně častěji objevuje vyšší riziko závislostí (tabák, marihuana), nízká cílevědomost a sebevědomí.

Některé organizace a komunitní kluby nabízí pravidelné aktivity, především fotbal, či tanec, kde důležitým prvkem pro zaujetí romské menšiny je romský lektor. Volně dostupné sporty (Dům dětí a mládeže, Sokol, sportovní kroužky) nejsou Romy příliš využívány. Důvodem může být strach, neznalost, ostych, často nedostatek financí a také místo, kde děti žijí. Sociálně vyloučené lokality bývají na okrajích měst nebo obcí, odkud může být ztížené cestování na odpolední kroužky a aktivity.

Dalším důvodem pasivního trávení volného času je pohodlnost, neochota a typický život „tady a teď“, který Romové preferují.

Aktivní trávení volného času dětí začíná být celospolečenským problémem. Děti tráví mnohem více času na sociálních sítích, u počítačových her a celkově na internetu. Aktivní způsob trávení volného času má nezastupitelnou roli v případě integrace do společnosti a kvality života. Pokud si děti nevytvoří zdravé návyky a nenaučí se využívat svůj volný čas aktivně, především v kolektivu, ovlivní to celé spektrum problémů.

11. Specifika života Romů

Specifika života Romů vychází především z tradic a zvyků. Romské tradice jsou směsí původní kultury přenesené z Indie a zvyklostí míst, po kterých Romové v minulosti kočovali a kde žili. Život Romů je ovlivněn přítomností a mnoha rituály, které jsou spjaté s životními událostmi.

To co mají Romové společné s prapůvodem v Indii je konzumace jídla. Romové připravují každý den jídlo čerstvé, méně často jídlo znovu ohřívají a konzumují i druhý den. Vždy se snaží uvařit tak, aby se ten den jídlo zkonsumovalo. Romské jídlo je především složeno

z brambor, zelí a mouky. Tyto suroviny byly vždy levné a proto dostupné. Typickými jídly, která Romové připravují s oblibou, jsou marikle, holubky, goja a halušky na více způsobů.

Pro Romy je velice důležitá víra v duchy mrtvých (mulo), neboť jsou přesvědčení, že se k nim vrací duchové mrtvých příbuzných, či duchové neznámí. Příběhy spojené s duchy vyšly v knize *O mulo, Povídky o duchách zemřelých*²⁷. Setkání s duchy a příběhy o nich provází Romy od dětství, předávají se v rodinách. Rodiny se vždy snaží přání mrtvých plnit, aby se mulo nevracelo a neškodilo. Samotným vyprávěním příběhů a pohádek je předávána část historie, kulturní vzorce a tradice. Romové svoji historii a příběhy v minulosti nezaznamenávali písemně. Až přibližně v posledních 20. letech se začínají příběhy zapisovat a vydávají se romské pohádky, povídky, básně a písně.

Dalším specifikem v životě Romů je odmítání zpopelnění. Romové téměř vždy volí pohřeb v kostele. V den pohřbu mrtvému dají nejlepší šaty, pořídí co možná nejvíce honosnou rakev a sejde se široká rodina a přátelé. Romské pohřby probíhají, pokud to situace dovolí, s otevřenou rakví, do které se mrtvému dávají dary na cestu (cigarety, mince, jeho oblíbené věci, atp.), lidé se ho dotýkají a nejbližší nad rakví pláčou. V den úmrtí, nebo nejdéle den po něm, se blízká rodina sejde a takzvaně za mrtvého „vartuje“. Vartování je vzpomínání na mrtvého při zapálené svíčce a popíjení alkoholu. Stává se, že pokud zemře blízký příbuzný, děti nejsou posílány do škol a dospělí nechodí do práce po několik dnů.

Romové mají své zvyklosti rovněž při svatbách, těhotenství a narození dítěte. Na svatbě je běžné, že se platí za tanec s nevěstou. Těhotná žena se nesmí v úleku dotknout svého těla, aby dítě nemělo znamení. Také jí nemá být odepřeno nic, na co má chuť. Narozenému dítěti se dává přezdívka, která mu obvykle vydrží celý život. Ta se dává proto, aby bylo dítě chráněno před „klekání“, neboli smrtí do doby, než je pokřtěné.

Romská kultura není pouze o zvycích a tradicích, ale rovněž o hudbě a jazyku. Romové hrají především dle svého sluchu a citu. Do romské hudby a písní je vetknuta tíha života, bolest i radost. Romská hudba je emocionální a vypráví příběh.

Formálním jazykem Romů je romština. Má několik dialektů, které se vyvíjí v daném prostředí, kde zrovna Romové žijí. Romština se však postupně vytrácí. Velký podíl na ústupu měl režim před rokem 1989. Ten vnucoval rodičům myšlenku, že je romština špatná a udělají lépe, když své děti budou učit pouze česky.

V porozumění specifík života Romů je důležité pochopení rodiny. Romská rodina může být celá společnost, kterou pojí, kromě pokrevního příbuzenství, tradice, zvyky a solidarita. Dříve bylo největším trestem vyhnání z rodiny. Tím vyhnaný ztratil sociální i lidské jistoty. Romové

27 RYVOLOVÁ, Karolína, ed. *O mulo!: povídky o duchách zemřelých : sbírka romských autorů*. Praha: Kher, 2019. ISBN 978-80-87780-22-0.

jsou silně zaměřeni na děti. Proto je běžné, že jsou děti přítomny téměř u všeho. Také je obvyklé, že se starší děti, především děvčata, starají o mladší sourozence a jsou bráni téměř jako rodiče. Výchova dítěte je především emocionální a je respektováno v pocitech. Romské ženy dříve nebyly vzdělané, nebylo to pro jejich roli důležité. Tím důležitým bylo stát se matkou a hospodyňkou. Tento model může být přenášen i do dnešní společnosti. Stejně jako se Romské rodiny starají o své příbuzné děti, starají se i o své seniory. Není zvykem, že by v domově pro seniory byl Rom.

Některá část Romů stále dbá na „romství“. To je výjimečný pojem, zahrnující hodnotu Romů. Romství je dobré vychování, kterým se rozumí úcta ke starším, pohostinnost, solidarita, znalost jazyka a tradic. Host v domě je vždy pohoštěn vším jídlem, a to i přes to, že by rodina neměla sama co jíst. Romství by mělo být i rozvojem identity člověka, ovšem vlivem historických událostí a náhledu majority na Romy se k romství hlásí velmi nízké procento Romů. Romství je i do velké míry chování v rodině, v komunitě. Je to dobré jméno mezi „svými“, naplňování role a očekávání.

12. Občanské vzdělávání Romů

Cílová skupina Romů se špatně orientuje v přijímaných informacích. Sociální pracovníci a organizace, pracující s romskou menšinou si všímají, že mají Romové problém správně zpracovat informace a řídit se jimi. Proto je nutné posilovat jejich kompetence takovým způsobem, aby byli schopni porozumět a vyhodnotit informace i s důsledky a zároveň podpořit jejich sebedůvěru, s kterou mívají Romové rovněž problém. Romy jsou hojně využívány komunitní kluby, které jsou nápomocny v seberealizaci a podpoře učení se novým dovednostem.

V rámci nastavení dobrých vztahů majority s minoritou je důležité vzájemné sdílení a prohloubení důvěry. Pro romskou menšinu je důležitý pocit přijetí, prostor na rozvoj romství a komunity. To může napomoci dosáhnouti společenské emancipace, předejít konfliktům a změny negativního pohledu na Romy ve společnosti. Důležitou roli v případě integraci Romů má romská kultura. Romové mají svůj vlastní jazyk, svoji vlastní vlajku i svůj svátek, připadající na den 8. dubna (Den Romů). Samotná romská kultura je velice rozmanitá. V průběhu let, kdy kočovali po různých místech světa, se jejich původní kultura obohatila o různé převzaté zvyky a tradice. Stejným způsobem je ovlivněn i romský jazyk. Romské tradice a jazyk definují Romy jako samostatnou skupinu, která je součástí majoritní společnosti.

Avšak vlivem minulého režimu a způsobu života nynější společnosti se začala romská kultura i jazyk vytrácet. Především mladí Romové tím ztrácí své kořeny, své romství, které je založeno na úctě, pospolitosti a rodině. Tyto tradiční hodnoty mohou pozitivně ovlivnit i většinovou společnost, kde se rodinná pospolitost také vytrácí. Romské příběhy i písně jsou postaveny na předávání zkušeností, čímž posilují sebedůvěru ve svůj původ. Skrze kulturu mohou být Romové více pochopeni, a zároveň tím mohou obohacovat a inspirovat jednotlivce i celou společnost, ve které žijí a které jsou součástí.

13. Financování, dotační programy

Cíle a opatření Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 směřují k zajištění služeb a aktivit nebo mají charakter informační, koordinační, metodický. Jejich finanční zajištění je navázáno na několik zdrojů, z kterých buď kraj, nebo ostatní realizátoři čerpají finanční zdroje. Finanční zdroje mimo rozpočet Pardubického kraje lze čerpat zejména z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky (MPSV ČR), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT ČR), Fondu EHP a Norska, Úřadu vlády ČR – Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny (UV ČR), Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR ČR) - Agentury pro sociální začleňování, Ministerstva kultury České republiky (MK ČR) a Evropských strukturálních a investičních fondů.

Opatření informační, koordinační a metodická jsou zpravidla zajištěna v rámci činnosti koordinátora pro romské záležitosti a dalších existujících pozic či institucí. Jejich zajištění nevyžaduje zvýšené náklady nad stávající stav.

Finanční podpora sociálních služeb, které naplňují některá opatření Strategie, je navázána na střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje a síť sociálních služeb Pardubického kraje, která definuje potřebné kapacity jednotlivých služeb a jejich územní působnost. Rozvoj sociálních služeb bude probíhat v souladu s touto Strategii. Náklady na realizaci těchto služeb jsou hrazeny primárně z účelové dotace na zajištění poskytování sociálních služeb dle § 101a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, z programu víceleté podpory sociálních služeb dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a dle § 105 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a z dalších zdrojů (rozpočty obcí, dotace ústředních orgánů státní správy, fondy EU a EHP, nadace aj.). Předpokládaná výše nákladů na tyto služby je vyčíslena ve střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb a je každoročně aktualizována

ve vazbě na dotační řízení kraje. Rozhodnutí o poskytnutí dotace je v kompetenci zastupitelstva (v některých případech rady) Pardubického kraje.

Finanční náklady ostatních opatření budou vyčísleny každoročně na základě realizovaných aktivit, předkládaných projektů a žádostí o dotace. Ve Strategii není uvažováno o markantním zvýšení požadavků na rozpočet Pardubického kraje.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb („střednědobý plán“)

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb je klíčový koncepční dokument Pardubického kraje pro oblast sociálních služeb na období tří let (viz § 3 písm. h) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách) určující žádoucí směr rozvoje sociálních služeb na území Pardubického kraje. Střednědobý plán obsahuje popis zjištěných potřeb na území kraje, definuje cíle k naplnění základních vizí zajištění péče o jednotlivé cílové skupiny, je nástrojem k řízení sítě sociálních služeb na území kraje, stanovování sítě s ohledem na reálné možnosti udržitelnosti, kvality, efektivity, dostupnosti sociálních služeb. Síť sociálních služeb je souhrnem kapacit sociálních služeb, které vycházejí ze zjištěných potřeb na území Pardubického kraje a u nichž je předpoklad reálného finančního rozpočtu z pohledu veřejných a dalších zdrojů. Strategie, především v kapitole 13 *Identifikované problémy, cíle a navrhovaná opatření*, vychází ze střednědobého plánu a odkazuje se na něj.

Úřad vlády ČR – Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny

Dotační program - Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=943>

Dotační program - Podpora terénní práce

<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=942>

Dotační program - Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=941>

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Od roku 2015 MPSV ČR poskytuje krajům dle § 101a Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách dotace na financování běžných výdajů sociálních služeb. Kraj následně rozhoduje o poskytnutí podpory z této dotace konkrétním sociálním službám zařazeným do krajské sítě sociálních služeb, která je schvalována Radou Pardubického kraje. Mezi podporovanými

službami jsou Terénní programy, Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, Sociálně aktivizační služby a další služby pro cílovou skupinu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Dotační program - Program na podporu integrace romské komunity

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/integrace-romske-komunity>

Dotační program - Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol a konzervatoří

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/roma-ss-a-vos>

Ministerstvo kultury České republiky

Dotační program - Podpora integrace příslušníků romské menšiny

<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/granty-a-dotace/vyhlaseni-vyberovych-dotacnich-rizeni-na-rok-2016-263945/>

Dotační program - Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

<http://www.mkcr.cz/media-a-audiovize/granty-a-dotace/default.htm#217>

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Agentura pro sociální začleňování podporuje obce při začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy. Propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly). Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci.²⁸ Více na <http://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

Dotační program - Podpora výstavby podporovaných bytů

<http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Programy-Dotace/Programy-podpory-bydleni/Programy-podpory-bydleni-pro-rok-2015>

²⁸ Agentura pro sociální začleňování. *O Agentuře* [online]. Dostupné z www: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/o-agenture>>

Evropské strukturální fondy – klíčové oblasti podpory pro období 2021 - 2030

Dotační program - Projekty Koordinovaný přístup prostřednictvím Agentury pro sociální začleňování

<http://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam>

Dotační program - OP Zaměstnanost +

<https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy/list/op-zamestnanost>

Dotační program - OP Jan Amos Komenský

<https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/programy/list/op-jan-amos-komensky>

14. Identifikované problémy, cíle a navrhovaná opatření

Ke tvorbě Strategie romské integrace Pardubického kraje 2021 – 2026 se scházela pracovní skupina tvořená zástupci měst s rozšířenou působností v Pardubickém kraji, neziskovými organizacemi pracujícími s cílovou skupinou, zástupci dotčených odborů kraje a Regionálním centrem podpory zdraví.

Mezi klíčové oblasti, které pracovní skupina identifikovala jako nejvíce ohrožující cílovou skupinu, jsou obtíže spojené s bydlením, financemi, zdravím, vzděláním, zaměstnaností a závislostmi. Mezi neméně důležité oblasti, které ovlivňují kontext celkové situace života Romů je kultura a vlastní sebepojetí ve většinové společnosti.

1. Bydlení

Cíl 1	Zvyšování přístupu Romů ke standardnímu bydlení
Opatření 1.1.	V souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Pk na dané období podpořit činnost služeb, které v rámci základních činností služby a za účelem řešení nepříznivé sociální situace poskytují podporu při hledání a udržení bydlení a při zajištění přiměřené úrovně kvality bydlení.
Opatření 1.2.	Podpořit spolupráci služeb a realitních makléřů při napomáhání hledání vhodného bydlení pro cílovou skupinu.
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Pardubického kraje (OSV KrÚ Pk)
Realizátor	Poskytovatelé sociálních služeb
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.
Cíl 2	Podpora služeb nabízejících ubytování v případech ztráty nebo absence bydlení
Opatření 2.1.	V souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Pk na dané období podpořit činnost služeb, které nabízí pobytové služby sociální prevence a návaznou podporu při řešení nepříznivé sociální situace, včetně hledání vhodného bydlení.
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Poskytovatelé sociálních služeb

Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.
Cíl 3	Podpora a rozšíření prostupného bydlení v obcích
Opatření 3.1.	Iniciovat přenos dobré praxe v oblasti prostupného bydlení do Pardubického kraje ve spolupráci s ostatními kraji a implementace prostřednictvím OSV KrÚ Pk na odbory sociálních věcí obcí.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání vyhodnocení strategie, vyhodnocení 1x ročně k 31.12.
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Koordinátor pro romské záležitosti
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč

Doporučení dalším subjektům	
Doporučení pro obce	- zapojit se do vyhlašovaných projektů prostupného bydlení - zajistit optimální výši dostupného bydlení - nastavovat ceny pronájmů městských bytů na dostupnou úroveň
Doporučení pro NNO, komunitní centra a další organizace	- navázat spolupráci s realitními službami, které pomohou s hledáním bydlení pro cílovou skupinu. Dobrou praxi představuje sociální služba Romodrom, jež zaměstnává na částečný úvazek sociální realitní makléřku za účelem pomoci uživatelům služby nalézt adekvátní bydlení.

2. Vzdělávání

Cíle 1	Zajistit dostupnost služeb zaměřených na komplexní práci s rodinou v oblasti vzdělávání na území Pardubického kraje
Opatření 1.1.	Podpořit činnost služeb pracujících na motivaci cílové skupiny pro vzdělávání, školní úspěšnost a zvládání potíží spojených se studiem.
Opatření 1.2.	Iniciovat přenos příkladů dobré praxe v rámci platformy sociálně aktivizační služby (SAS), nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM), atp. a výměnu zkušeností a funkčních modelů při spolupráci se školou, rodinou, orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). (V rámci platformy sdílet témata napříč krajem,

	kterými jsou především obědy do škol, přijímání žáků do MŠ a ZŠ s jiným trvalým pobytem, školní docházka a úspěšnost, přechody z MŠ do ZŠ ve specifických případech).
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s Odborem školství Krajského úřadu Pardubického kraje (OŠ KrÚ Pk)
Realizátor	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.
Cíl 2	Zajistit dostupnost doučování dětí ohrožených školní neúspěšností z důvodu sociálního vyloučení
Opatření 2.1.	Podpořit doučování dětí v rámci činnosti NZDM, SAS, dobrovolnických center a rodinných center.
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Dobrovolnická centra, obce, poskytovatelé sociálních služeb a rodinná centra
Finanční náklady / způsob financování	Program podpory aktivit navazujících na služby poskytované podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.
Cíl 3	Dostupnost předškolního vzdělávání, zvyšování kapacit základních škol
Opatření 3.1.	Podporovat poskytovatele sociálních služeb realizující předškolní aktivity zaměřené na děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.
Opatření 3.2.	Podporovat zvyšování dostupnosti míst pro děti a žáky v MŠ a ZŠ. Opatření je navázáno na „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2020 – 2024)“, cíli A1. Dostupnost předškolního vzdělávání, A.1.1. Podporovat zřizovatele při rozšiřování kapacit MŠ, B1. Rovné příležitosti v základním vzdělávání, B.1.1. Podporovat zřizovatele při navyšování kapacit ZŠ v rámci rejstříkového řízení. Podrobněji na stránkách 22. a 26. v strategickém dokumentu Odboru školství Pk.
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s OŠ KrÚ Pk
Realizátor	Poskytovatelé sociálních služeb, zřizovatelé škol
Finanční náklady / způsob financování	Financování z MŠMT ČR, Program podpora prarodinných aktivit z rozpočtu Pardubického kraje

Cíl 4	Zajištění nabídky vzdělávání klíčových pracovníků školy v problematice specifik vzdělávání žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami
Opatření 4.1.	Průběžně metodicky pracovat se školami v rámci Pardubického kraje o nutnosti vzdělávání pracovníků v oblasti odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami.
Opatření 4.2.	V případě zájmu škol a pedagogů doporučit či zajistit vhodnou nabídku vzdělávání.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie, 1 x ročně
Zodpovědná osoba	OŠ KrÚ Pk ve spolupráci s koordinátorem pro romské záležitosti Pk
Realizátor	Národní pedagogický institut České republiky (NPIČR), Centrum celoživotního vzdělání Pardubického kraje (CCV Pk), školy a školská zařízení, prostřednictvím Školského portálu Pardubického kraje
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 5	Vytvoření romské studentské platformy
Opatření 5.1.	Iniciovat vznik studentské platformy, která bude zaměřena na pravidelná setkání žáků a studentů středoškolského studia, vyšších odborných škol a vysokých škol. Tato setkání zajistí výměnu a předávání zkušeností, motivaci pro studium a podporu při studiu. Víze platformy je její samostatnost, pozitivní ovlivňování dětí a mladistvých a prezentace úspěšných Romů.
Časový horizont opatření	Setkání platformy 1 x ročně
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk
Realizátor	Pardubická univerzita, střední školy v Pardubickém kraji, NPIČR ve spolupráci s organizacemi, které s podobnou platformou mají zkušenosti (Romea.cz, Slovo 21)
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 6	Dostupnost finanční podpory žáků a studentů
Opatření 6.1.	Ve spolupráci s Odborem školství Pk předávat informace o finanční podpoře Romů zaměřené na žáky základních škol a žáky středních škol, studenty vyšších odborných škol a vysokých škol (MŠMT – program pro sociálně znevýhodněné středoškoláka, Školský portál, Woman for woman, Obědy do škol, Romská stipendia).

Opatření 6.2.	Pravidelně motivovat a metodicky podporovat ředitele škol k zapojení se do finanční podpory žáků v sociální nouzi, především do výzvy Potravinové pomoci dětem ve vážné sociální nouzi. Toto opatření je současně opatřením v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2020 – 2024), Cíl A.1., opatření 1.2. a B.1., opatření B.1.2.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	OŠ KrÚ Pk
Realizátor	Školy a školská zařízení
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 7	Vznik platformy organizací, pracujících s cílovou skupinou, která se bude věnovat tématu zaměstnanosti a zvyšování kvalifikace
Opatření 7.1.	Iniciovat platformu, která bude zaměřena na řešení problematiky nedostatečné kvalifikace a z toho plynoucích problémů s umístěním na trh práce. Opatření částečně navazuje na Strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020 - 2028, která si v rámci Akčního plánu Strategie stanovila v 1. pilíři, Koordinace primární prevence, opatření č. 3 - Spolupráce s představiteli obcí.
Časový horizont opatření	Minimálně 1 x ročně
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s OŠ KrÚ Pk
Realizátor	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s OŠ KrÚ Pk
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 8	Pokračovat ve spolupráci odboru sociálních věcí OSV Pk KrÚ a OŠ Pk KrÚ
Opatření 8.1.	Zajistit setkávání kompetentních pracovníků při řešení otázek spolupráce organizací pracujících s dětmi a rodinou a škol, definování potřeb konkrétní spolupráce a hledání řešení a aplikace změn.
Časový horizont opatření	V případě potřeby, minimálně 3 x ročně
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s OŠ KrÚ Pk
Realizátor	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s OŠ KrÚ Pk, ORP
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 9	Rozšíření nabídky kurzů pro získání základního vzdělání v základních a praktických školách
Opatření 9.1.	Motivovat a metodicky podpořit školy a zřizovatele, které umožňují dokončení

	základního vzdělání.
Časový horizont opatření	V případě potřeby
Zodpovědná osoba	OŠ KrÚ Pk ve spolupráci s Koordinátorem pro romské záležitosti Pk
Realizátor	Základní, praktické a speciální školy v kraji
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč

3. Finance

Cíl 1	Zvýšení gramotnosti u cílové skupiny v oblasti bytové, dluhové a právní
Opatření 1.1.	Metodicky i finančně podpořit organizace poskytující odborné sociální poradenství v oblasti bytové, dluhové a právní oblasti.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Poskytovatelé sociálních služeb v oblasti poskytování odborného sociálního poradenství
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.
Cíl 2	Podpora nástrojů řešení situací, spojených s exekucí a oddlužením u cílové skupiny
Opatření 2.1.	V souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Pk na dané období zajistit dostupnost sociální služby nabízející dluhové poradenství zaměřené na pomoc s oddlužením.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Pracovník odpovědný za plánování sociálních služeb
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.
Cíl 3	Zvýšení finanční gramotnosti u dětí a mládeže
Opatření 3.1.	Motivovat metodiky primární prevence k zařazení témat finanční gramotnosti do primární prevence.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Pracovník odboru školství zodpovědným za primární prevenci
Realizátor	Organizace věnující se primární prevenci na

	školách
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč

4. Zaměstnanost

Cíl 1	Podpora zaměstnávání osob z cílové skupiny prostřednictvím sociálních podniků
Opatření 1.1.	Metodicky a finančně podpořit vznik a rozvoj sociálních podniků pracujících s cílovou skupinou, podpořit zaměstnávání osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Metodik NNO ve spolupráci s pracovníky odpovědnými za plánování sociálních služeb
Realizátor	OSV KrÚ Pk
Finanční náklady / způsob financování	Dle aktuálních dotačních titulů Pk a fondů Evropské Unie (EU)
Cíl 2	Zajistit monitoring diskriminace v přístupu k zaměstnání a při práci na základě romského původu
Opatření 2.1.	Monitorovat případy zjištěné diskriminace Romů v přístupu k zaměstnání a při práci.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk
Realizátor	OSV KrÚ Pk a organizace pracující s cílovou skupinou
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 3	Zvýšení motivace k rozvoji kvalifikace a k nalezení stabilního zaměstnání a tím zvýšení příjmů
Opatření 3.1.	Podpořit organizace, které pracují s cílovou skupinou na nácviku pracovních dovedností, podporují cílovou skupinu v rozvoji schopností a sebevědomí.
Opatření 3.2.	Ve spolupráci s Úřadem práce (ÚP) podpořit a iniciovat rekvalifikační kurzy se sníženým prahem dostupnosti i pro uchazeče bez dokončeného základního vzdělání.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie

Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk ve spolupráci s ÚP
Realizátor	OSV KrÚ Pk, poskytovatelé sociálních služeb, UP

Doporučení dalším subjektům	
Doporučení pro obce	- podpořit zaměstnanost u CS nabídkou práce (veřejně prospěšné práce, služby městu, atp.), - realizovat projekty na podporu zaměstnanosti, - realizovat projekty na zvyšování kvalifikace z Evropského sociálního fondu (ESF), - finančně podpořit NNO a komunitní centra z rozpočtu obcí, - finančně podpořit rozvoj sociálního podnikání z rozpočtu obcí.
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2.

5. Zdraví

Cíl 1	Informovanost o osvětových akcích zaměřených na zdravý životní styl
Opatření 1.1.	Předávat informace o akcích v Pardubickém kraji, zaměřených na zdraví, sociálním pracovníkům obcí a organizacím pracujícím s cílovou skupinou, kteří informace sdílejí uživatelům služby.
Časový horizont opatření	Průběžně, po dobu platnosti strategie
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk ve spolupráci s Regionálním centrem podpory zdraví
Realizátor	Krajský koordinátor pro romské záležitosti Pk, Regionální centrum podpory zdraví, obce, NNO
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč
Cíl 2	Zajištění preventivních aktivit zaměřených na zdravý životní styl, předcházení rizikům závislosti na sociálních sítích a počítačových hrách
Opatření 2.1.	Zvyšovat kompetence sociálních pracovníků a pedagogů v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže nabídkou školení a setkávání za účelem výměny zkušeností. Cíl zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti

	primární prevence navazuje na cíl K1., opatření K.1.5. nacházející se ve Strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Pardubického kraje 2020 – 2028 Odboru školství Pk.
Opatření 2.2.	Zajištění pravidelných společných porad metodiků prevence s institucemi zaměřenými na primární prevenci a sociálními službami pracujícími s dětmi, mládeží a rodinou a sdílení dobré praxe.
Časový horizont opatření	Po dobu platnosti strategie, alespoň 1x ročně
Zodpovědná osoba	Krajská školský koordinátor primární prevence, Protidrogový koordinátor Pk, Koordinátor pro romské záležitosti Pk
Realizátor	Organizace zabývající se primární prevencí, Regionální centrum podpory zdraví, NNO, obce, školy a další subjekty v oblasti prevence zdraví
Finanční náklady / způsob financování	Činnost poskytovatelů sociálních služeb zaměřených na práci s rodinou a dětmi je financována dotacemi na poskytování sociálních služeb, více viz opatření v tématu č. 9. Náklady na preventivní aktivity v komunitních centrech, na základních a středních školách budou vyčísleny každoročně na základě projektů a preventivních činností realizovaných jednotlivými subjekty. Pk, obce, poskytovatelé služeb, MPSV ČR, MŠMT ČR
Cíl 3	Podpora při zajištění lékařské péče obvodních lékařů a specialistů
Opatření 3.1.	Poskytovatelé sociálních služeb, Regionální centrum podpory zdraví a sociální pracovníci obcí budou v rámci poskytování služeb doprovázet uživatele služby k lékařům, budou nápomocni při řešení a rozvíjení kompetencí uživatelů služby v samostatném vyhledávání volných lékařů a následné registrace. Poskytovatelé sociálních služeb budou poskytovat součinnost při případné komunikaci se zdravotní pojišťovnou, která disponuje informacemi o volných kapacitách lékařů.
Časový horizont opatření	Po dobu platnosti strategie
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pardubického kraje
Realizátor	Regionální centrum podpory zdraví, sociální pracovníci obcí, poskytovatelé sociálních služeb
Finanční náklady	0,- Kč

Doporučení dalším subjektům	
Pro NNO a další instituce	- vzdělávat pracovníky v oblasti závislosti na sociálních sítích a jejich dopady na psychiku dítěte a dospívajícího.

6. Volný čas

Cíl 1	Podpora trávení volného času dětí žijících v SVL, na ubytovnách a zajištění dostupnosti stávajících volnočasových aktivit
Opatření 1.1.	Podpořit vyhledávání a podávání žádostí na zajištění zdrojů pro fungování stávajících sportovních a kulturních aktivit, které jsou cílovou skupinou vyhledávány.
Časový horizont opatření	Po dobu platnosti strategie, 1x ročně
Zodpovědná osoba	OSV KrÚ Pk
Realizátor	Regionální centrum podpory zdraví, poskytovatelé sociálních služeb, obce, romské zájmové spolky a kluby, školy a další subjekty v oblasti prevence zdraví a zájmových činností
Finanční náklady / způsob financování	Náklady na volnočasové aktivity budou vyčísleny každoročně na základě projektů a preventivních činností realizovaných jednotlivými subjekty. Dále mohou být finance čerpány z vyhlášených dotací MPSV ČR, MŠMT ČR, MK ČR, fondů EU a fondů EHP a Norska.

Doporučení dalším subjektům	
Doporučení pro obce	- finančně podpořit NNO a další organizace nabízející volnočasové aktivity pro děti a mládež z rozpočtu obcí, - podporovat aktivity NNO směřující k rozvoji mladých dospělých a dospělých.

7. Občanské vzdělávání Romů a posilování vztahů majority s minoritou

Cíl 1	Podpora komunitní práce
-------	-------------------------

Opatření 1.1	V souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Pk na dané období podpořit činnost služeb, které pracují v lokalitách se zvýšeným počtem obyvatel z cílové skupiny a nabízí komunitní aktivity.
Časový horizont opatření	1 x ročně, vždy k 31.12.
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk ve spolupráci s pracovníky odpovědnými za plánování sociálních služeb
Realizátor	OSV KrÚ Pk
Finanční náklady / způsob financování	Viz opatření 2.1. a 2.2. v tématu č. 9, cíli 2. Mimo finanční zajištění z rozpočtu Pardubického kraje též dotace MPSV ČR, Úřadu vlády ČR, ESF ČR.
Cíl 2	Rozvoj participativních aktivit
Opatření 2.1.	Zapojení Romů do aktivit prostřednictvím komunitního centra a nestátní neziskové organizace v místě bydliště, propojení aktivit s širší veřejností a podpora účasti na společenském životě.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk
Realizátor	NNO, komunitní centra, další organizace
Finanční náklady / způsob financování	Pk, obce, granty, dotace

Doporučení dalším subjektům	
Doporučení pro obce	- z rozpočtu obce finančně podpořit NNO a komunitní centra, která pomáhají posilovat vztahy majority s minoritou a občanské vzdělávání cílové skupiny.
Doporučení pro NNO, komunitní centra	- realizovat motivující setkávání s osobnostmi z řad romské menšiny, které mohou svými příběhy a zkušenostmi inspirovat a napomáhat k dobrému jménu Romů, - spolupodílet se na výměně zkušeností v rámci podpory dobrého jména Romů a společenské participace, - realizovat aktivity směřující k propojení majority s minoritou.

8. Kultura

Cíl 1	Podpora multikulturality v Pardubickém kraji
Opatření 1.1.	Realizace Multikulturního týdne a dalších kulturních akcí, kde mají Romové možnost zapojit se do programu.
Opatření 1.2.	Podpora prezentace romské kultury Romy.
Časový horizont opatření	1x ročně dle termínu konání Multikulturního týdne
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk
Realizátor	EuropeDirect, NNO, obce, organizace podílející se na kulturních aktivitách
Finanční náklady / způsob financování	0,- Kč

Doporučení dalším subjektům	
Doporučení pro obce	- finančně podpořit multikulturní akce z rozpočtu obcí, - finančně podporovat kulturní spolky, do kterých jsou zapojeny menšiny.
Doporučení pro NNO, komunitní centra a další organizace	- motivovat cílovou skupinu k aktivní účasti a prezentaci na kulturních akcích.
Doporučení pro další subjekty	- podporovat aktivity realizované nebo iniciované Romy, - podpořit multidisciplinární přístup.

9. Systémové cíle

Systémové cíle slouží k zajištění a zachování procesů koordinace, plánování a řízení v oblasti integrace Romů a v oblasti sociálních služeb.

Cíl 1	Zajištění pozice koordinátora pro romské záležitosti
Opatření 1.1.	V rámci struktury Krajského úřadu Pardubického kraje je zachována pozice koordinátora pro romské záležitosti.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Ředitel KrÚ Pk
Realizátor	Krajský úřad Pardubického kraje
Finanční náklady / způsob financování	Dotace z Úřadu vlády ČR a rozpočet Pk
Cíl 2	Zajištění kapacit sociálních služeb, jejichž potřeba je vyjádřena v opatřeních Strategie a jejich financování

Opatření 2.1.	Koordinátor pro romské záležitosti je zapojen do tvorby a aktualizace sítě sociálních služeb, zejména definuje potřebné kapacity sociálních služeb pro jednotlivá území, vyjadřuje se k žádostem o vstup do sítě sociálních služeb nebo její změnu. Koordinátor se dále vyjadřuje k žádostem o účelovou nebo programovou dotaci na poskytování sociálních služeb a k žádostem o dotaci z ostatních dotačních programů Pardubického kraje (v případě projektů zaměřených na integraci Romů).
Opatření 2.2.	Kapacity sociálních služeb, které naplňují opatření této Strategie, jsou v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb definovány v síti sociálních služeb Pardubického kraje na dané období, a to na základě aktuální potřeby těchto služeb a s ohledem na dostupné finanční zdroje veřejných rozpočtů.
Časový horizont opatření	Po dobu trvání strategie
Zodpovědná osoba	Koordinátor pro romské záležitosti Pk ve spolupráci s pracovníky odpovědnými za plánování sociálních služeb
Realizátor	OSV KrÚ Pk
Finanční náklady / způsob financování	Finanční náklady na zajištění sociálních služeb jsou uvedeny ve střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Pk na dané období. Skutečná výše finanční podpory je závislá na účelové dotaci ze státního rozpočtu na zajištění sítě sociálních služeb.

15. Seznam použité literatury a elektronických zdrojů

HORVÁTHOVÁ, Jana, BURYÁNEK, Jan, ed. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. [Praha]: Lidové noviny, c2002. ISBN 80-7106-614-1.

HORVÁTHOVÁ, Jana. *Kapitoly z dějin Romů*. Vyd. 1., [Praha]: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-615-X.

JARKOVSKÁ, Lucie. *Etnická rozmanitost ve škole: stejnost v různosti*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0792-4.

MAPPEŠ-NIEDIEK, Norbert. *Chudáci Romové, zlí Cikáni: co je pravdy na našich předsudcích*. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7294-869-7.

NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4.

ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Vyd. 4., V nakl. Karolinum 2., rozš. a upr. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1909-5.

Elektronické zdroje

UHEREK, Zdeněk. *Společenská integrace migračních skupin – základní pojmy a problémové okruhy*. In: migraceonline.cz [online]. 5. 5. 2003. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/spolecenska-integrace-migracnich-skupin-zakladni-pojmy-a-problemove-okruhy>

VOTAVOVÁ, Renata. *Rozdílný význam pojmů integrace a inkluze*. In: rvp.cz [online]. 20.2.2013. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/SSC/17243/ROZDILNY-VYZNAM-POJMU-INTEGRACE-A-INKLUZE.html/>

ROMOVÉ – ROMSKÁ KULTURA – HISTORIE [online]. Dostupné z: <https://www.kfbz.cz/html/kdk/download/romove.pdf>

LHOTKA, Petr, *Po stopách romské minulosti Původ Romů a jejich příchod do Evropy* In: romea.cz [online]. 20. 3. 2009. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/po-stopach-romske-minulosti-puvod-romu-a-jejich-prichod-do-evropy>

SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ, 2020 [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>

KOLEKTIV AUTORŮ. *Mají děti v Česku stejné šance ve vzdělávání*, 2020 [online]. Nadace české spořitelny. Dostupné z: <https://www.nadacecs.cz/data/documents/76/ncs-shrnuti-studie-nerovnosti-fin.pdf>

SVOBODA, Zdeněk, *Do školy nepůjdeš, musí se vydělávat*, 2013, [online]. Člověk v tísni. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/do-skoly-nepujdes-musi-se-vydelavat-281gp>

RODRIGUEZ, Veronika, *Diskriminace Romů stojí Česko ročně miliardy korun*, 2009, [online]. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/diskriminace-romu-stoji-cesko-rocne-miliardy-korun/r~i:article:649333/>

Změny vyhlášky o inkluzi, proti kterým protestovaly neziskové organizace, se asi zpozdí, MŠMT o nich ještě jedná, 2019 [online]. Romea.cz. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zmeny-vyhlasky-o-inkluzi-proti-kterym-protestovaly-neziskove-organizace-se-asi-zpozdi-msmt-o-nich-jeste-jedna>

16. Přílohy

16.1. Historie Romů

Indický původ Romů

Historie Romů se dlouho příliš nezmiňovala. To se ovšem mění, neboť je předkládána v odborných publikacích a na základě zájmu o Romy vznikl obor na Karlově Univerzitě. Romové si své záznamy nikdy nevedli a veškeré pojednání historie si předávali pouze ústně, proto je i aktuální pohled do historie Romů spíše rekonstrukcí.

Romové pochází z Indie, kde kočovali s řemesly, která vyměňovaly za hmotné statky, jiné služby, nebo potraviny. Život v Indii neměl pevný řád, proto Romský život „tady a teď.“ Kastovní systém určil, kam se člověk narodil, proto nebylo potřeba přemýšlet, co bude zítra. Příchozí Romové, stejně jako Indové, žili přítomností. Toto vnímání času se přeneslo i na dnešní Romy. Minulost prožívají stejně, jako by se znovu opakovala, nemají od ní kritický odstup. U kočovných Romů nebyla ani tak důležitá pověst, jako dojem. Protože jeden den žili tam a druhý jinde, neměli čas na budování pověsti. Dojem byl ten rozhodující. Dobrou pověst budovali pouze mezi těmi, kteří s nimi cestovali. Toto uskupení byla komunita, která se vzájemně o sebe starala a dodržovala skupinové normy.

Od doby, co se Romové objevili na území Evropy, setkávali se s údivem, nepochopením, často útlakem. Lidé je nazývali *Egyptos*, *Gitanos* a jiným označením. Tím byl pravý původ zastřen. I proto neexistují dostatečně vypovídající záznamy. Romové byli často zaměňováni za jiné národy a kvůli svým zvyklostem je lidé označovali za čaroděje, vyzvědače, původce moru a zloděje.

Příchod Romů do Evropy

Příchod Romů do Evropy je přibližně mapován od 14. století, ale Romové na území Evropy byli nejspíše dříve. Několik staletí před příchodem pobývali na území byzantské říše, poté přešli na Balkánský poloostrov. Migrace z Indie probíhala od 9. do 14. století. V 15. století omezily romské skupiny pohyb a začaly se více věnovat řemeslům. V 16. - 17. století přišla

další vlna migrace a Romové přichází z Turecka. V 19. století přichází z Maďarska a Rumunska. Ve druhé polovině 20. století přichází vlna Romů z Jugoslávie. Míří do Rakouska, Velké Británie, Kanady, USA a Austrálie. V 50. letech se objevují utečenci s Maďarska.

Napříč stoletími bylo k migracím mnoho důvodů, ale především to byly od 9. století perzekuce Romů. V mnoha zemích byly vydávány zákony proti Romům. Nejdříve přišlo vypovězení kočovníků z území, poté se před Romy uzavíraly celé země, bylo možné Romům beztrestně konfiskovat majetek, mrskat je, vypalovat znamení, uvrhnout na ně nucenou práci, ženám a dětem řezat uši a vyvrcholilo to možností beztrestně Roma zabít. Od druhé poloviny 16. století je zavrhl i církev, neboť se nechtěli vzdát svého způsobu života.

I přes všechno byli Romové ceněni pro svá řemesla, především kovářství a košíkářství. V době třicetileté války vstupovali do armády a jiným způsobem se podíleli na chodu státu (zvědové, kati, kováři, kejklíři, atp.). Perzekuce romských kočovníků opět přišla v druhé polovině 17. století. Vliv na to měl vpád tureckých armád do Evropy. 18. století přineslo další perzekuce, beztrestné zabíjení a týrání Romů. I přes všechna protiromská nařízení se dál Romové zdržovali na území a nacházeli si příležitostnou práci, i když neměli stálá obydlí, obytné vozy a zvířata. Změna postojů vůči Romům přišla až s asimilační politikou Marie Terezie a Josefa II. Marie Terezie vydala zákon, že pokud budou Romové dopadeni, budou vypovězeni. Poslední trest smrti romské ženy byl udělen v roce 1761 za potulku. V roce 1761 vydala Marie Terezie zákon, který nařizoval usazení Romů ve městě, či vesnici. V zákoně byl i stanoven zákaz používání romštiny a obchodu s koňmi. Byly odebírány děti ve věku 2 let a dávány na převýchovu do rolnických rodin. Kontakt dětí s rodiči byl trestán. Josef II. v roce 1782 nařídil Romům, aby dbali školní docházky dětí, chodili do kostela a slavili křesťanské svátky.

Česká země ve 20. století

V českých zemích vychází další úřední nařízení od 40. let 20. století. Mají být uplatňovány policejní postupy proti tuláctví a chudinství. Romské rodiny, které přišly z jiných zemí bez cestovního pasu, nebo prokázání výdělku, byly posílány zpět. Od roku 1850 byl brán zřetel pouze na způsob obživy. V roce 1888 vešel v platnost výnos, který mimo jiné dovoloval dávat Romy do donucovacích pracoven, pokud neprokázali výdělek. Romové, kteří tábořili ve skupinách, byli stíháni dle zákona o ochraně polí a lesů. Také bylo platné usnesení o nakažlivých chorobách, které dovolovalo dezinfekci romských osad, nebo ostříhání do hola v případě vši. Potulným skupinám byl sepsán majetek, včetně zvířat a vzat do veřejné úschovny. Pokud se prokázaly exekuce, byl majetek prodán a zisk kryl výlohy. Platnost tohoto výnosu trvala do roku 1927. Tehdy byl přijat zákon č. 117/1927 Sb., o potulných

Cikánech.²⁹ V průběhu 1. sv. v. došlo k pokusu usadit potulné Romy, kteří neměli prostředky k existenci. Hlavním důvodem byla bezpečnost lidu proti krádežím. Na základě úředního postupu byla stanovena obec jako bydlíště a této obci měl být odevzdán majetek a doklady do zástavy. Zdraví koně byli odevzdáni vojákům a jiný dobytek, včetně některých koní, mohli Romové vlastnit za povolení úřadu. Obec vedla soupis počtu Romů. Muži ve věku 18 – 50 let se stávali vojáky. Romové od 12 let dostali romskou legitimaci, kterou museli nosit u sebe. Ta je opravňovala dostat práci, ale pouze na svém území obce. Bez povolení úřadu nemohli opouštět své obvody. Za protivení se nařízení mohli být umístěni do pracovního tábora.

Po skončení 1. sv. v. dopadla na všechny ekonomická krize. Především na chudé Romy na Slovensku. Ti se nejčastěji živil jako hudebníci, kováři, zedníci, nádeníci, obchodníci s nádobím, kovářskými výrobky a koňmi. V této době přicházejí další Romové z Rumunska a Jugoslávie, kteří se živí jako medvědáři a korytáři. S narůstající krizí se negativní postoje majority stupňují. Kvalifikovaní řemeslníci se snaží o snížení konkurence, kterou představovali drobní řemeslníci.

V roce 1917 po sčítání Romů na Slovensku musel každý Rom mít „cikánskou legitimaci.“ Co se týče kočovníků, mohla kočovat pouze jedna rodina, a musela mít povolení, tzv. „kočovnický list“. Ten vymezoval trasu a byl vystaven pouze na rok. Kočovníci nemohli běžně vstoupit do obce, kde byl zákaz kočování. Děti do 18 let mohly být těmto rodinám odebrány. Zároveň se takové rodiny nemohli usadit, protože jim zákon umožňoval zdržet se na jednom místě pouze po vyhrazenou dobu.

2. Světová válka

Po vypuknutí 2. sv. v. nacistické Německo, v čele s Adolfem Hitlerem, začalo provádět rasovou politiku. Židé a Romové byli prohlášeni za občany druhé třídy a představovali „nebezpečí“ pro německý národ. Norimberský zákon, ze září 1935, označil Romy a Židy za rasy cizí, nearijské krve. Těmto „rasám“ byly zakázány sňatky s rasou „čistou“. Byl zřízen Říšský úřad pro „rasový výzkum“ pod vedením dr. A. Gerckeho. V roce 1936 bylo zřízeno speciální oddělení zaměřeno na rasovou hygienu pod vedením Dr. R. Rittera a E. Justinové. Roku 1935 navrhl Ritter nedobrovolnou sterilizaci Romů a umístění do pracovních táborů. V roce 1938 byla zaostřena opatření na Romy ve výnosu „k potírání cikánského zla“. Od konce 30 let utíkali Romové z území Německa i Rakouska a po zabrání Sudet se spolu s ostatními stěhovali do vnitrozemí. V roce 1939 bylo Romům nařízeno usadit se. Kdo tak neučinil, byl poslán do kárného tábora. Tyto tábory byly ustaveny vládním nařízením pro osoby nad

29 117/1927 Sb. Zákon o potulných cikánech. [online]. 1927. Dostupné z [www: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/4450/1/2/zakon-c-117-1927-sb-o-potulnych-cikanech/zakon-c-117-1927-sb-o-potulnych-cikanech>](https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/4450/1/2/zakon-c-117-1927-sb-o-potulnych-cikanech/zakon-c-117-1927-sb-o-potulnych-cikanech).

18náct let „štítící se práce“. Na území Čech a Moravy to byly Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu.

V roce 1939 byl hotov soupis Romů na území Německa, kteří byli později transportováni do Polska, hlavně do Belzku. Transporty se zastavily v roce 1940. Od roku 1941 byly romské děti, bez státního občanství, vyloučeny ze škol a 1942 byli všichni romští muži vyloučeni z armády. Začátkem roku 1943 se rozhodlo o deportaci Romů do cikánského tábora v Auschwitz II – Birkenau. V únoru toho roku došlo k hromadné likvidaci německých Romů. Mezi měsíci únor až březen bylo deportováno z obsazeného území Němci do Osvětimi 11 400 Romů. Vězni byli nuceni tvrdě pracovat, v táboře nebyla pitná voda a rychle se šířily nemoci (tyfus, úplavice, atp). V tomtéž roce prováděl Himmler kontrolu. Když viděl vysokou úmrtnost a špatné zdravotní podmínky, nařídil práce schopné Romy převézt a zbytek usmrtit. Tomu se stalo v noci ze 2. na 3. srpna 1944 pomocí plynových komor. **Tu noc zemřelo přes tři tisíce Romů.** Tím byla uzavřena cikánská část tábora v Osvětimi – Birkenau II. Romové neumírali pouze prací a v plynových komorách, mnoho z nich zemřelo na následky pokusů Dr. Mengela.

Likvidace Romů probíhala i v dalších částech Evropy: Litva, Srbsko, Chorvatsko, Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Maďarsko. Zpět do Německa se vrátilo z původních 36 tisíc něco kolem 5 tisíc Romů. Z Čech a Moravy se vrátilo zhruba 500 - 1000 Romů z původních cca 7 tisíc Romů. V zemích, které okupovali nacisté, bylo zabito na 500 000 Romů. Odlišná situace byla pouze v Řecku, Bulharsku, Finsku a na Slovensku. Na Slovensku nedošlo hned k přímé likvidaci. Zde nejdříve byly zřízeny zajišťovací tábory a pracovní útvary a Romové byli přinuceni usadit se. Kočovní rodiny museli prodat majetky a usadit se na vyhrazených místech. Diskriminace vůči Romům, kteří nebyli v těchto táborech, se stupňovala a roku 1943 bylo výnosem ministerstva nařízeno přemístit romské osady na místa tomu určena. Romové nemohli svévolně cestovat, do některých měst mohli vstupovat pouze v určené dny a hodiny. K vyvražďování docházelo mezi lety 1944 – 1945. Oproti jiným okupovaným státům byly na Slovensku partyzánské jednotky ve vyšším počtu. Po 2. sv. v. měli být všichni poškozeni finančně odškodněni. K tomu bylo zapotřebí doložit doklady a ne vždy jim bylo vyhověno.

Situace po 2. Světové válce

Po roce 1945 není znám přesný počet Romů na našem území. Docházelo k usazování, kočování a stěhování. Někteří se ani nehlásili k Romství z důvodu obav. Původních Romů příliš mnoho nezbylo, počet narůstal těmi, kteří se přistěhovali za prací do průmyslových částí republiky. A to jak ze Slovenska, tak Maďarska a Rumunska. Na těchto územích neměli Romové příliš dobré bytové, ani pracovní podmínky. Často žili v osadách bez pitné vody,

elektriky a odpadu. V roce 1952 vydalo ministerstvo vnitra směrnici o „Úpravě poměrů osob cikánského původu“ s osmi body převýchovy: zapojení se do pracovního poměru, správné vyplácení mezd, zvýšený dohled nad školní docházkou a zajištění předškolní výchovy, odstranění diskriminace výchovou ostatního obyvatelstva, odstranění diskriminace v kontaktu s úřady a veřejném životě, zapojení „uvědomělých Cikánů“ do procesu převýchovy, evidence Romů a v poslední řadě usazení kočovníků. Po roce 1952 se řešení „romské otázky“ utlumilo. ÚV KSČ požadovalo likvidaci nigramotnosti zvyšováním kvalifikací a zlepšováním životní úrovně v místě bydliště. Tento požadavek se snažilo řešit pouze školství a v roce 1954 se v Bratislavě konala celoslovenská konference učitelů, kteří vyučují zanedbané cikánské děti. V roce 1958 byl schválen zákon č. 74/1958 Sb., o trvalém usídlení kočovných a polokočovných osob. Cílem bylo splynutí Romů s majoritou. Ovšem odrazilo se v tom násilné usazení olašských Romů. Ti byli jediní, kdo u nás kočoval. Mezi polokočovné Romy se řadili i ti, kteří migrovali mezi naším územím a Slovenskem za prací. Kočovným a polokočovným Romům byla přidělena práce a ubytování. Dostali razítko do občanského průkazu a bez schválení národního výboru se nesměli přestěhovat, nebo změnit zaměstnání. V 60. letech docházelo k nové migraci Slovenských Romů (východní Slovensko) do Čech a na Moravu. Tito Romové se nejčastěji stěhovali ke svým příbuzným, kteří zde našli pracovní uplatnění. V roce 1962 byla vydána směrnice k likvidaci romských osad na Slovensku. Na začátku 70. let ale byla odvolána pro nedostatek volných bytů.

Svaz Cikánů – Romů v ČSR

V roce 1969 byl na popud usnesení vlády zřízen Svaz Cikánů – Romů v ČSR. V bodech ustavujícího sjezdu bylo, že Romové jsou, jako početná etnicko – sociální pospolitost, společenská skupina. Dále zaznělo, že sounáležitost a hodnoty pomáhají Romům udržet životní rovnováhu, hodnoty, tradice a zvyky, které přenášejí generačně. U žijících Romů se zachovávají jako národnostní moment. Romové neměli možnost projevit se jako společenská skupina. Jejich hodnoty byly popírány. Ovšem svaz byl nucen, po nástupu normalizace, ukončit svoji činnost.

Situace po roce 1970

V roce 1970 bylo uloženo národním výborům realizovat speciální sociální péči o sociálně slabé romské obyvatelstvo. V roce 1976 se stala péče o sociálně slabé romské obyvatelstvo součástí zákona o sociálním zabezpečení. Vznikla komise pro řešení cikánské otázky, ovšem bez účasti Romů a dostatečného porozumění specifik. V 80. letech 20. století byla přijata myšlenka integrace romského obyvatelstva. V době těsně před 17. listopadem 1989 se v romské komunitě tvoří neformální skupiny chtějící reprezentovat Romy v politice. Ihned po 17. listopadu vznikla Romská občanská iniciativa. Z té později vznikla politická strana.

V roce 1990 kandidovala do voleb ČR a získala 8 mandátů. Do roku 2011 vznikla další romská hnutí, jako například Unie romských národností, Sdružení romských autorů, atp. Aktuálně působí v ČR Romská demokratická strana. Úřad vlády zřídil jako svůj poradní orgán několik rad, mezi kterými je i Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Situace po roce 1989

Po revoluci v roce 1989 začínaly na území Česko Slovenské Federativní Republiky vznikat romské organizace a sdružení (Demokratický svaz Romů, Romský demokratický kongres, Společenství Romů na Moravě, Matice romská, Sdružení romských autorů a spisovatelů). V prvních svobodných volbách, v roce 1990, kandidoval do Parlamentu Česko Slovenské Federativní Republiky první romská politická strana Romská občanská iniciativa. Do federálního Parlamentu bylo zvoleno 11 romských poslanců za různé strany. V roce 1992 byl pouze jeden zástupce Romů v Parlamentu. Od stejného roku působí v České republice Muzeum romské kultury, a to v Brně. Po listopadu 1989 byla poprvé zajištěna práva příslušníků národnostních menšin Listinou základních práv a svobod: právo na vzdělávání v mateřském jazyce, právo na zajištění vlastní kultury, právo na informace v mateřském jazyce a jeho užívání v úředním styku, právo na sdružování na národnostním principu, právo na účast zástupců menšin na řešení věcí, které se jich dotýkají. Po roce 1990 začali být Romové vytlačováni z trhu práce levnější pracovní silou ze zahraničí a zvýšila se jejich nezaměstnanost. Také nastal problém po přijetí Zákona o občanství, kdy mnoho Romů, kteří přišli za prací do Čech, pobývalo u svých příbuzných a občanství měli na Slovensku. Po roce 1990 začalo stoupat nenávistné chování vůči Romům a Romové se zároveň stali nejchudší menšinou. V roce 1996 přijal parlament novelizaci zákona o občanství. V roce 1997 byla zřízena Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity. V roce 2001 došlo k transformaci a komise se změnila na Radu vlády pro záležitosti romské komunity. V roce 2010 byl změněn statut a název na Radu vlády České republiky pro záležitosti romské menšiny. Po roce 1995 se začala prosazovat politika odsunutí Romů mimo obec, nebo její hlavní městské části. Na konci srpna 1997 začala vládní rada pro národnosti projednávat Zprávu o situaci romské komunity v České republice, na které se podíleli zástupci Sdružení Romů na Moravě a připomínkovali ji zástupci Romů z Čech a Moravy. Zpráva ukazovala na vysokou míru nezaměstnanosti mezi romskou populací, způsobenou sociálním systémem, neochotou zaměstnávat Romy a nízkým vzděláním. Dalšími zmíněnými problémy byla trestná činnost Romů a zhoršené podmínky bydlení, což vedlo ke zhoršeným podmínkám pro výchovu.

Po roce 1997 začalo docházet k odchodu českých a moravských Romů do Kanady, Anglie, Francie a na Nový Zéland a po roce 2000 se začalo sociální vyloučení Romů ještě více

prohlubovat. Až 57% Romů v produktivním věku bylo nezaměstnaných, ať už vlivem nízké kvalifikace, nebo odmítáním a neochotou zaměstnavatelů zaměstnávat Romy. Dle mnohých zdrojů vliv mělo i nevhodné nastavení sociálního systému, když mohlo být výhodnější pobírat sociální dávky, než pracovat.³⁰

Od roku 2015 / 2016 začaly být patrné snahy českého školství o inkluzivní přístup směrem k romským žákům. „*Vyhláška o společném vzdělávání dětí ve školách platí od září 2016 a mimo jiné reagovala na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. V roce 2007 odsoudil Česko za to, že přeřazením několika romských dětí do takzvaných zvláštních škol porušila jejich právo na vzdělávání a diskriminovala je.*“³¹

V současné době se mnoho neziskových organizací věnuje integraci Romů, v oblasti kultury působí sdružení věnující se romské umělecké tvorbě a pořádání kulturních akcí, vychází několik romských periodik (Amaro Gendalos, Romano Vodi, Romano Hangos, Kereka), vysílají romská rádia a televize, nakladatelství vydávají romskou literaturu (např. KHER), publicistické magazíny využívají online prostor a pravidelně informují o všem, co se dotýká romské otázky. Stejně tak slavné české osobnosti se buď hlásí k romskému původu, nebo spojují svoji uměleckou tvorbu s tvorbou romskou.

³⁰ Aktuálně.cz. *Diskriminace Romů stojí Česko ročně miliardy korun*. 2009 [online]. Dostupné z [www: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/diskriminace-romu-stoji-cesko-rocne-miliardy-koron/r~i:article:649333/](https://zpravy.aktualne.cz/domaci/diskriminace-romu-stoji-cesko-rocne-miliardy-koron/r~i:article:649333/).

³¹ Romea.cz. *Změny vyhlášky o inkluzi, proti kterým protestovaly neziskové organizace, se asi zpozdí, MŠMT o nich ještě jedná*. 2019 [online]. Dostupné z <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zmeny-vyhlasky-o-inkluzi-proti-kterym-protestovaly-neziskove-organizace-se-asi-zpozdi-msmt-o-nich-jeste-jedna> >.

16.2. Kontakty

Tabulka č. 4 Jmenný seznam organizací pracujících s cílovou skupinou

Organizace	Adresa	Webové stránky	E-mail	Telefon
Šance pro Tebe, z.s.	Štěpánkova 92, Chrudim 537 01	http://www.sance.chrudim.cz	sance@sance.chrudim.cz	774792310
Amalthea z. s.	Městský park 274, Chrudim 537 01	https://www.amalthea.cz/	amalthea@amalthea.cz	776 752 819
Romodrom, o.p.s.	Sukova třída 1556, Pardubice 530 02	http://www.romodrom.cz	info@romodrom.cz	774792310
SKP - CENTRUM, o.p.s.	Jungmannova třída 1556, Pardubice 530 02	http://www.skp-centrum.cz	info@skp-centrum.cz	464629618
Naděje	Semanínská 2084, Česká Třebová 560 02	http://www.nadeje.cz	ceska.trebova@nadeje.cz	465539303
Oblastní charita Pardubice	V Ráji 732, Pardubice 530 02	https://pardubice.charita.cz/jak-pomahame/rodinna-centra/rodinne-centrum-dar-luze/	info@charitapardubice.cz	466335026
Bonanza, z.ú.	Milady Horákové 373/10, Svitavy 568 02	https://www.osbonanza.cz	info@osbonanza.cz	608 218 847
SOPRE CR, o.p.s.	Tovární 1114, Chrudim 537 01	http://www.soprecr.cz	info@soprecr.cz	466566901
Centrum J. J. Pestalozziho	Štěpánkova 108, Chrudim 537 01	https://pestalozzi.cz	pestalozzi@pestalozzi.cz	469623083

Cesta pro rodinu, z. ú.	Nádražní 22, Žamberk 564 01	https://cestaprorodinu.cz/	hubalkova@cestaprorodinu.cz	465614555
Šance Svitavy	Nádražní 2323/10, Svitavy 568 02	https://www.svitavy.cz/odbor/socialni-sluzby-mesta-svitavy	sandra.parizkova@svitavy.cz	723055493
Multikulturní centrum Pardubice	nábř. Závodu míru 1955, Pardubice 53002			466859768
Regionální centrum podpory zdraví	Masarykovo náměstí 1544 53002 Pardubice	https://epoz.szu.cz/	lucie.fukova@szu.cz	724 810 151
Komunitní centrum Moravská Třebová	Kostelní nám. 25/1, Moravská Třebová 571 01	https://www.moravskatrebbevo.cz/cs/radnice/org-anizacni-struktura/tajemnice/komunitni-klub.html	jselingerova@mtrebbevo.cz	461353056

Tabulka č. 5 Azylové domy v Pardubickém kraji

Název zařízení	Cílová skupina	Kapacita	Adresa
Centrum J. J. Pestalozzi, o.p.s.	Rodiny s nezletilými dětmi, oběti domácího násilí	30	Azylový dům, Malecká 613, 537 05 Chrudim IV
Domov pro rodinu, z.s.	Rodiny s nezletilými dětmi, těhotné ženy	38	Most naděje – azylový dům pro rodiče s dětmi, Lanškrounská 245/73, 571 01 Moravská Třebová
Cesta pro rodinu, z.ú.	Ženy s dětmi, rodiče v krizi, ženy v krizi	32 + 8	Azylový dům, Čs. Armády 728, 564 01 Žamberk
Město Svitavy	Osoby starší 18 let bez přístřeší	19	Azylový dům, Nádražní 2323/10b, Předměstí, 568 02 Svitavy
DLAŇ ŽIVOTA, o.p.s.	Těhotné ženy v tísní	14	Azylový dům pro těhotné ženy v tísní, Hamry 107, 539 01 Hlinsko v Čechách
Oblastní spolek Českého červeného kříže	Matky s dětmi	13	Azylový dům pro matky s dětmi, Nerudova 21/20, 568 02 Svitavy

SKP-CENTRUM, o.p.s.	Ženy a matky s dětmi	20	Azylový dům pro ženy a matky, Plk. B. Kohouta 914, Litomyšlské Předměstí, 566 01 Vysoké Mýto
	Ženy a matky s dětmi, noclehárna pro ženy	50	Městský azylový dům pro ženy a matky s dětmi, Na Spravedlnosti 803, 530 02 Pardubice
	Muži, noclehárna pro muže	23	Azylový dům pro muže Pardubice, Milheimova 694, 530 02 Pardubice 2

Tabulka č. 6 Seznam romských poradců na obcích s rozšířenou působností

Obec	Romský poradce	E-mailová adresa	Telefon
Česká Třebová	JUDr. Eva Gibišová	eva.gibisova@ceska-trebova.cz	465 500 235
Hlinsko	Bc. Martin Vtípil	vtipil@hlinsko.cz	469 315 371
Holice	Ing. Jana Řezaninová	rezaninova@mestoholice.cz	466 741 270
Chrudim	Bc. Hana Cachová	hana.cachova@chrudim-city.cz	469 657 555
Králíky	Bc. Bohumír Strnad	b.strnad@orlicko.cz	465 670 861
Lanškroun	Věra Betlachová	vera.betlachova@lanskroun.eu	465 385 263
Litomyšl	Bc. Monika Kopecká	monika.kopecka@litomysl.cz	461 653 431
Moravská Třebová	Mgr. Jitka Selingerová	jselingerova@mtrebova.cz	461 353 056
Pardubice	Vladimír Borovec	vladimir.borovec@mmp.cz	736 519 095
Polička	Bc. Jan Stodola	stodola@policka.org	461 723 848
Přelouč	Hana Kutílková, Dis.	hana.kutilkova@mestoprelouc.cz	466 094 162
Svitavy	Bc. Eva Huschková	eva.huschkova@svitavy.cz	461 550 223
Ústí nad Orlicí	Romana Vašíňová Jana Vojtíšková	vasinova@muuo.cz vojtiskova@muuo.cz	465 514 514 465 514 511
Vysoké Mýto	Mgr. Romana Vondřejcová	romana.vondrejцова@vysoke-myto.cz	465 466 223
Zámberk	Mgr. Dagmar Ducháčková	d.duchackova@zamberk.eu	465 670 230

Tabulka č. 7 Domy na půl cesty v Pardubickém kraji

Název zařízení	Cílová skupina	Kapacita	Adresa
SKP-CENTRUM, o.p.s.	Mladí dospělí 18 – 26 let, maximálně do 29 let	11	Jungmannova 2550, Zelené Předměstí, 530 02 Pardubice 2
Cesta pro rodinu, z.ú.	Mladí dospělí 18 -26 let	8 + 2	Sadová 1475, 564 01 Žamberk
Květná zahrada, z.ú.	Mladí dospělí 18 – 26 let	13	Květná 159, 572 01 Polička